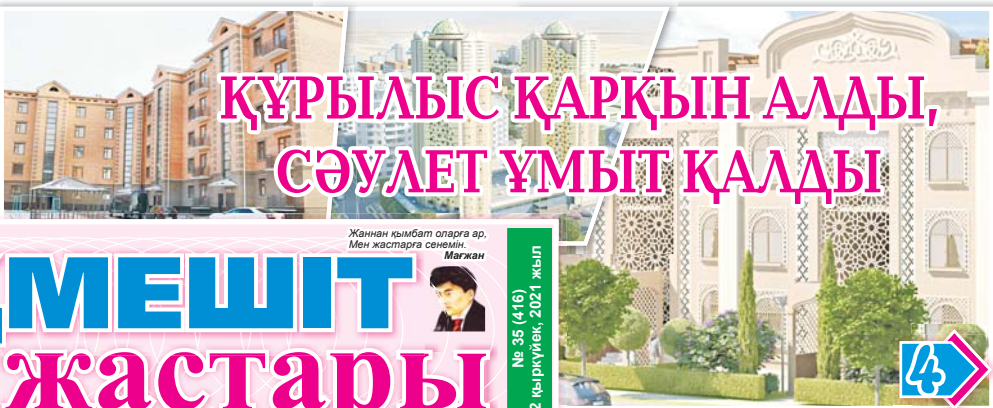

АҚМЕШІТ жастары

6+

Газет 2013 жылдың
қыркүйек айынан бастап шығады

ҚҰРЫЛЫС ҚАРҚЫН АЛДЫ, СӘУЛЕТ ҰМЫТ ҚАЛДЫ

Жаннан қымбат оларға әр.
Мен жастарға сенім.№ 35 (416)
2 қыркүйек, 2021 жыл

REDAKTORY BAĞANY

8 ҚЫРКҮЙЕК – ЖУРНАЛИСТЕРДІҢ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ЫНТЫМАҚ КҮНІ

ЖУРНАЛИСТЕР АҚПАРАТ ҮШІН ЖАҢЫҒАДЫ

Бүкіл әлемде журналистика – ең қауіпті мамандықтардың бірі. Әлемнің әр түпкірінде жыл сайын журналистерге шабуыл жасалады, кейде өліммен аяқталады. 1958 жылы мамыр айында Бұхарест қаласында Халықаралық журналистік ұйымдардың IV конгресінің шешімімен неміс бас-қаршыларының қолынан түрмеде азаптау өлтірілген чех журналисі, жазушы-антифашист Юлиус Фучиктің құрметіне журналистердің халықаралық ынтымақтастық күні белгіленді. Юлиус Фучик Прага түрмесінде жазылған «Дар тұзғындағы репортаж» атты кітабымен әлемге әйгілі болды. Өзі өлгеннен кейін оның кітабы өлемнің 70 тіліне аударылды. Халықаралық ынтымақтастық күнінде қауіп пен қатердің бәл ортасында жүретін журналистер және осы саладағы ілігерілеу мен қалыс қалған жайттар туралы жазғанды жөн көрдік.

Гүлбану МАҚАЖАН

Нұрсұлтан ҚАСЫМ, «Qazaqstan» Ұлттық арнасының Еуропадағы меншікті тілшісі:

– Баспасөз бостандығы мен сөз бостандығын қорғау – Еуропаның көптеген елдерінің маңызды саясатының бірі. Мәселен, Франция халықты сенімді ақпаратпен қамтамасыз ету үшін күнделікті өз өмірін қатерге тігіп жүргендердің барлығына, сондай-ақ өз қызметін атқару кезінде өмірін қиған адамдарға құрмет көрсетеді. Сондай-ақ журналистерді қорғауға, өз жұмыстарын атқара алатын орта құруға және оларға қарсы жасалған қылмыстар үшін жазасын қалуды тоқтатпауға бұрынғыдан да көбірек жұмыс ітеледі. Нью-Йорк пен Женевадан БҰҰ ағенттіктеріндегі, Париждегі ЮНЕСКО-дағы, Венадағы ЕКБҰ-дағы және Страсбургтегі Еуропалық Кеңестегі еуропалық және халықаралық серіктестерімен бірге БАҚ-тың пәрәзаты мен тәуелсіздігін, ақпарат алу құқығын қорғауға тырысады. Демократиялық пікірталас үшін маңызды болып табылатын интернетте және одан тыс жерде сыни пікірлерді ашық айта отырып тілшілер қалыптасқан. Біздің елдің журналистеріне де осы еркіндік керек. Журналистер артында өзін қорғайтын ұйым барын білсе, арақ сүйеп ақпарат алуда да, тарауда да батылдық танытар еді.

«Түркия дамыған ел болғандықтан, мұндағы БАҚ саласы да біздің еліміз қарағанда ықпалды дейді сол елде қызмет істеп жүрген әріптесіміз Бақытжан Омаров.

Бақытжан ОМАРОВ, Қазақстанның Халықаралық Түркіолог ұйымының өкілі:

– Түрік халқы пәнартерген ұйқыдан тұрысымен ең алдымен аса ел-жұрттарды бір шолып шығады. Арда да сайлау мен интернет порталдары жасы дамыған. Алғаш баста құралдарын шетке ысырып қойған жоқ. Түріктер үшін газет-журналдардағы ақпараттар зектілігін жоғалтқан. Сонымен қатар Түркия еліне журналистерге мүмкіндік мол. Олардың қолындағы құралдары да заманға сай. Қандай оқиға болсын басы-қасынан табылады. Біздің елдегі ақпарат құралдары сияқты бір-біріне сілтеме жасап ақпарат бере салу дағды әлемде жоқ. Елдің ақ түпкірінде болсын оқиғалар журналистері жедел жетіп, ақпарат тарапайды. Қазақстан журналистерінің ақпарат көздері аз. Әлемдік жаңалықтарға келгенде олар көбіне көрші Ресейдің ақпарат құралдарына сүйенеді. Сол себепті, көрші мемлекеттің саясатына сай біздің елде де ақпараттық ағым қалыптасқан. Ал түрік журналистері көп тілді білгендіктен, олар бүкіл әлемнің жаңалықтарын жеті қарағалайды. Сондықтан қарапайым, өз елінің шекарасына сәйкес келетін ақпарат әзірледі. Біздің елде мемлекеттік тапсырыс орындайтын бұқаралық ақпарат құралдары өте көп. Ал мұнда көрсінше, әрбір баспасөз бен телевидение өз-өзін қаржыландырады. Сондықтан олардың арасындағы бәсекелестік өте жоғары.

Ақпаратты дер кезінде жариялап, өзгелерден асып түсуге бейім, Қазақстанда телевидение саласы бейненің көркемдігі мен дауыстың әсемдігіне аса көңіл бөледі. Сюжеттер жасағанда камераның қозғалып кетпеуіне, монтаждың әдемі болғанына барын салады. Ал түркиялық журналистер үшін ақпараттың шынайылығы мен фактінің анықтығы болса жеткілікті. Өйткені оларда видеонан көркемдік отыратын уақыт жоқ. Уақыты өтіп кетіп, өнімдері жарамсыз қалмауы үшін жаңығады.

Жалпы, журналистердің жаңа медиаға бейімделуі, ынтымағы, олардың әлеуметтік қорғау мәселелері жөнінде де айтар дүние бар.

Аманжол ОҢАРБАЕВ, Қазақстан Журналистер Одағы Қызылорда облыстық филиалының төрағасы:

– Галамтор желісі әлемдегі 8 млрд адамды біріктіретін ақпарат кеңістігі – «ғаламдық ауылды» қалыптастырды. Аймақтық БАҚ осы медиакеңістіктің бір бөлігіне айналды. Өйткені даму трендін, талаптарын – ортақ. Оны жаңа медиа тілі деп атаймыз. Дәстүрлі баспасөз де өзіндік ерекшеліктерін сақтап отырып, жаңа медиаға мажбүрлі әрі қарқынды түрде бейімделуде. Сыр өңіріндегі редакциялардың бүгінгі белесі соны айғақтайды. Журналистердің мақсаты шынайы, жан-жақты зерттелген ақпарат таралу. Жасыратыны жоқ, осы міндетті атқару жолында кедейлерді көзденсіз. Мұндай БАҚ өкілдерінің бірігі аядай қажет. Журналистер ынтымақтасса, ортақ мәселе оңтайлы шешіледі.

Журналистер әлеуметтік тұрғыда да қорғалуы керек деп есептеймін. Яғни мемлекеттік деңгейде пәтер алу, жалақына орналасу, әлеуметтік көмекке қол жеткізу секілді мәселелері заңмен реттелуі керек. Мәселен, Түркияда журналистерге қоғамдық мәдени-тарихи орындарға тәуір кіру, қоғамдық кәсіпкерлер тәуір жүру секілді жеңілдіктер қарастырылған. Мұндай ұсыныстар өз тарапымыздан тиісті орындарға жолданып келеді. Оң нәтиже болады деп үміттенеміз.

Журналистердің халықаралық ынтымақтастық күні әртүрлі елдердің журналистерін біріктіреді. Мұндай атаулы күн оларға өз тәжірибелерін бөлісіп, саладағы әріптестік байланысты арттыруға мүмкіндік береді. Кейде дәл осы күні өте қауіпті жұмысы үшін журналистерге марапат беріледі. Мысалы, Америкадағы журналистика саласындағы ең беделді Пулицер сыйлығы әрқашан 8 қыркүйекте беріледі. Сондай-ақ бұл күні бейбітшілікті сақтауға, журналистердің ынтымақтастығы мен бірлігін дамытуға үлес қосқан прогресстің көсімі қызметі үшін Халықаралық журналистика сыйлығы мен Юлиус Фучиктің Құрмет медалі беріледі. «Журналист – тула, лауазым, мінезі – дала, тау, өзен» демекші, журналистің бойындағы бар қасиеті көрінетін БАҚ саласының жауапкершілік жүгі жеңіл емес.

STOP: COVID

№ 23 ҚАЗАҒЫ БОЙЫНША

Аймағымызда эпидемиологиялық ахуал әлі де күрделі. Бүгінде Қызылорда облысында індет жұқтырған 15 792 адам тіркелсе, оның 84 пайызы жазылды. Тамыз айында пневмониямен ауырған 2 123 науқастың 1848-і өмірлік шыққан.

Облыстық денсаулық сақтау басқармасы басшысының орынбасары Жалғасбек Усенов ұхымдық иммунитетті қалыптастыру мақсатында елге алуға қабілетті 18 жасдан жоғары 401 мың тұрғының 67,6%-ы вакцина салдырғанын хабарлады. Вакцина қабылдаушы облыс бойынша 106 ел кәбіндетте 133 мейрбике мен 89 дублер жұмыс істеді. Облыста Ашүкә жобасы арқылы 3437 нысан қызмет көрсетуде.

Аймақтағы білім ошақтарында санитарлық талап күшейтілді. Бас санитар №23 қаулысын жариялады. Онда педагогтарға, тұрғындарға, ата-аналарға, заңды өкілдерге, студенттерге мектепке дейінгі және орта білім беру ұйымдарына, колледждерге, интернаттар мен жатақханаларды, асханалар мен буфеттерді қоса алғанда жоғары оқу орындарына «Ашүкә» қоғамдық арқылы күруге рұқсат етілді. Барлық оқу орындарында респираторлық инфекция белгілері жетел, мұрынның бітелуі, дене температурасы 37 градустан жоғары адамдарға, COVID-19-ға қарсы вакцина салдырмаған педагогтар мен жеке азаматтарға сауыққаннан кейін үш айдай мектепке күруге тыйым салынды. Сонымен қатар сыныпта немесе топта COVID-19 ауруының 1 жағдайы тіркелген кезде сынып (топ) 14 күн бойы үй карантиніне ошақталады.

Гүлбану МАҚАЖАН

Көше Ел Президенті Қ.Тоқаев Парламент палаталарының бірлескен отырысында «Халық бірлігі және жүйелі реформалар – ел өркендеуінің берік негізі» деген тақырыпта Жолдау жариялады. Онда пандемиядан кейінгі ел дамуының жаңа кезеңі, денсаулық сақтау жүйесінің тиімділігін арттыру, сапалы біліммен қамту, өңірлік саясатты жетілдіру, еңбек нарығында тиімді әкожүйе құру, саяси жаңғыру және адам құқығын қорғау мен ұлттық ұйыстыру мақсатында жеті бағытқа баса назар аударылды.

Мемлекет басшысы әуелгі сөзін билығы еңселі ел болған 30 жылдығымызға арнады:

«Егемендік дегеніміз – жалаң ұран мен жалпыңды сөз емес. Біз үшін ең маңыздысы – әр азаматтың тәуелсіздік игілігін сезіне алуы. Оның басты көрінісі – елдегі бейбіт өмір, қоғамдағы тұрақтылық пен тыныштық. Сондай-ақ халықтың тұрмыс сапасының жақсаруы және жастардың болашаққа нық сеніммен қаруы. Барлық бастамамыз осыған бағытталуда. Біз тұғыры мығым ел болу жолында кедергілерді еңсеріп, қиындықтарды жеңіп келеміз. Мұның бәріне берекелі бірлік пен есепті еңбек арқылы жеттік. Еліміз Тәуелсіздік жылнамасының төртінші онжылдығына қадам басқалы тұр. Бұл кезеңнің оңай болмайтыны қазірдің өзінде айқын байқалауда. Сондықтан кез келген сын-қатерге дайын болуға тиіспіз. Тынымсыз ізденіп, ұдайы алға ұмтылуымыз қажет», – деді Мемлекет басшысы.

Жолдаудың жұртқа ұнған бес бастамасы бар. Енді сол туралы айтайық.

Бірінші бастама ретінде Президенттің айтқаны 2018 жылдан бері жоғарыламаған ең төменгі жалақы жайы болды. Қазақстан жалақы төлеуден ТМД арасында біртүрлер елден арта қалып қойған нәзір аударып: «2022 жылғы 1 қыртандан бастап ең төменгі жалақыны қазір 42500 теңгеден 60000 теңгеге дейін көтеру туралы шешім қабылдадым. Бұл шара бір миллионнан астам адамға тікелей, бүкіл еңбеккерлерге жанама әсер етеді. Сонымен бірге көлемі бүгінде жария етіліп жүрген жалақының 20, тіпті 40 пайызына дейін жететін «көпенгелі» еңбеккері қорын азайтады. Ең төменгі жалақы мөлшері көбіейту ішкі тұтынуды өсіріп, экономикаға оң әсер етеді. Сарапшылардың бағалауы бойынша бұл жалпы ішкі өнімді 1,5 пайызға арттырады», – деді.

Қазақстанда 6,5 миллионнан астам адам жалданып жұмыс істейді. Олардың негізгі табыс көзі – жалақы. Бұл ретте еңбекке тәуел қорының өсімі соңғы 10 жылда қоспаның иелері табысының өсімінен 60 пайызға қалып қойған. Осыған байланысты өкініш бастама ретінде Үкімет үшін бизнесті өз жұмысшыларының жалақысын көбейтуге ынталандыратын ұтымды шараларды ұйымдастыру тетігі нақтылансын. Енді қызметкерлерінің еңбекақысын көбейткен жұмыс берушілерге реттелмелі сатып алу жүйесі аясында жеңілдіктер беріледі. Сондай-ақ мемлекет тарапынан бәсеңді қолдау көрсетіледі.

Үшінші бастама да еңбеккері қорына түсетін салмақты жеңілдетуге бағытталды. Шағын және орта кәсіпкерлер үшін жиынтық салмақты 34 пайыздан 25 пайызға төмендетіп отырып, еңбеккері тәуел қорынан бірінші тәлем енгізу ұсынылды. «Бұл бизнесті мыңдаған кәсіпкерінің «көпенгелі» ынталандырады. Сонда олар зейнетақы жүйесінің, әлеуметтік және медициналық сақтандыру жүйесінің толық қатысушысына айналады. Бұл мәселеде науқаншылыққа қол беруі болмайды. Бизнестің жұмысында іріксіздер мен шығындар болмау үшін тиісті төлем жүйесін даярлау қажет. Жаңа жыл 2023 жылғы 1 қыртандан жұмыс істей бастауға тиіс», – деді Президент.

2020 жылдан бастап 600 000-нан астам педагог пен дәрігердің, әлеуметтік сала қызметкерінің жалақысы өсті. Бірақ бюджеттен қаржыландырылатын өзге саланың азаматтары бұдан тыс қалды. Бұлар – мәдениет қызметкерлері, мұрағатшылар, кітапханашылар, техникалық қызметкерлер, қорықшылар, көлік жүргізушілер және т.б. Мемлекет басшысының төртінші бастамасы бұл – 2022 жылдан 2025 жылға дейін осы санаттағы азаматтық қызметкерлердің жалақысын жыл сайын орта есеппен 20 пайызға өсіру. Жалпы алғанда, тағы да 600 000-дай адам осы бастаманың игілігін көруге тиіс.

Мемлекет басшысының бесінші бастамасы тұрғын үй мәселелерін реттеуге бағытталды. Рас, «Баспана хит» және «7-20-25» сияқты тұрғын үй бағдарламаларының мерзімі тауу арада аяқталды. Сонымен қатар нарықтық ипотека ставкасы әлі де жоғары және жұрттың бәрін бірдей оған шамасы келе бермейді. Осыған байланысты бірінші тұрғын үй бағдарламасы әзірленеді. Келешекте Ұлттық Даму институтына айналатын «Отбасы бақы» оның әкімшісі болып белгіленеді. Бұдан былай банк алдында «Бір терезе» қағидаты бойынша есеп жүргізіп, азаматтарға тұрғын үй беру міндеті тұр. Сондай-ақ зейнетақы жинағының жеткілікті мөлшерін шешініп асатын балалық тұрғын үй сатып алу мақсатында «Отбасы бәніндегі» есепшотқа аударуға рұқсат беріледі. Президенттің айтуынша, бұл қадам жұрттың қаражат жинауды және оны сауатты жұмсауды дағдыға айналдыруына мүмкіндік береді.

Сөз соңында Президент депутаттары қандай да бір заң қабылдағандың халық мүддесі жолында табандылық танытуға шақырды. «Біздің бағытымыз – белгілі мақсатты – айырып. Біз бастамасы сол мақсатқа жету үшін не істеу қажеттігін жасы білеміз. Нақты жоспар жасап, оны жүзеге асырып жатырмыз. Біз қол алған иі бастаманың бәрін соңына дейін жеткіземіз. Мемлекеттік қызметкерлер және бүкіл қоғам біртұтас ел ретінде алдымызда тұрған міндеттерді орындау үшін жұмыс істеуі тиіс. Өйтпесе ертең кеш қалуымыз мүмкін. Себебі дүниежүзінде ахуал құрылмалы әрі түрлі сын-қатерлерге толы. Мемлекет басшысының бағдарына күмен қабылданды, жұмыс істеу қолынан келмейтіндер, өмір тауып орында отыра беруді қалайтқындар. Президенттің тапсырмаларын орындаудан жалпартындар қызметтен кетуге тиіс. Қазір біз ел дамуының шешуші кезеңіне қадам бастық. Мемлекеттік аппарат біртұтас құрылым ретінде жұмыс істеуге міндетті. Солай болған жағдайда ғана біз көздеген мақсаттарымызға қол жеткіземіз», – деді Қ.Тоқаев.

Айжан ЖҰМАБЕКҚЫЗЫ

Гүлшара ӘБДІҚАЛЫҚОВА:

ТҮСІНДІРУ ЖҰМЫСТАРЫН КҮШЕЙТУ ҚАЖЕТ

Қызылорда облысының әкімі Гүлшара Әбдіқалықованың төрағалығымен алқа отырысы өтті.

Жыныға салалық басқарма басшылары мен селекторлық режимде Қызылорда қаласы және аудан әкімдері қатысты. Күн тәртібінде білім беру объектілерінің 2021-2022 жана оқу жылына дайындығы қаралды. Аталарымен жұмыстар туралы облыстық білім басқармасының басшысы Ақира Қасымова мен облыстық құрылыс, сәулет және қала құрылысы басқармасының басшысы Бердияр Пірімбетов баяндады.

Алғашқы Ақира Қасымова облыстағы білім беру ұйымдарының жаңа оқу жылына дайындық жұмыстарына тоқталды. Оқу жылында 294 мемлекеттік және 10 жеке мектепте 177 196 оқушы білім алады. Оның ішінде 1 сыныпқа барлығы 18 276 оқушы қабылданды. Барлық мектеп жұмысын офлайн форматта бастайды. Оқушылардың шоғырлануын болдырмау үшін үзілістерді

әр түрлі уақытта өткізу, білім алушылар мен қызметкерлер арасында маска тағу режимін сақтау, «бір сынып бір кабинет» қағидаты қатаң сақталатын болады. Қазіргі таңда 304 мектеп пен 670 мектепке дейінгі ұйым, 30 колледж, «ASHYU» қосымшасына толық қосылған. Оқушылар арасында қарым-қатынасты шектеу мақсатында негізгі пәндерді дәстүрлі түрде оқытса, қалған пәндер жылжымалы кесте арқылы оқытылады.

Облыстық білім басқармасы басшысы аймақта барлық мектептер бейнебақылау жүйесімен 100% қамтылғанын тілге тиек етіп, білім беру ұйымдарының жылу беру маусымына дайындығы 95% құрап отырғанын айтты. Тамыз айының соңына дейін бұл бағыттағы жұмыстар толығымен аяқталады деп жоспарлануда. Жалпы облыстағы 30 техникалық және кәсіптік

білім беру ұйымдарында 19 775 студент білім алады. Оқу орындарында санитарлық талаптар сақталуы барысы бақылауда.

Жыныға білім беру нысандарының құрылыс мәселесі де өз болды. Облыстық құрылыс, сәулет және қала құрылысы басқармасының басшысы Бердияр Пірімбетов негізгі жұмыстарды тізбектеді. Басқарма басшысының айтуынша, облыс бойынша 13 білім беру нысанының құрылысы жүргізілуде. Оның ішінде 7 мектеп, 2 қосымша құрылыс, 1 лагерь, 1 білім беру орталығы, 1 оқушылар үйі, 1 балабақша бар. Бүгінге дейін «Арал ауданы, Сексеуіл кентіндегі 300 орындық мектеп құрылысы» нысанының құрылыс-монтаж жұмыстары аяқталып, пайдалануға қабылданды. Жылдың аяғына дейін 7 білім беру нысанының құрылысын аяқтап, пайдалануға беру жоспарлануда. Ал қалған 5 нысан 2022 жылда аяқталады.

Аймақ басшысы жаңа оқу жылының дайындығы мен білім ұйымдарының құрылысына қатысты бірқатар тапсырма берді.

«Білім беру ұйымдарының жаңа оқу жылына дайындығын уақтылы және сапалы жүргізіп, санитарлық қарапайым жеткілікті көлемде қамтамасыз етуді қатаң бақылауға алыңыздар. Ата-аналар арасында вакцинацияның маңыздылығы туралы түсіндіру жұмыстарын күшейту қажет. Арал ауданы Токбай ауылындағы апатты мектеп мәселесін жедел шешу жолын қарастырыңыздар. Жаңа оқу жылында оқушылардың білім алуына барлық жағдай жасалу керек. Жыл соңына дейін пайдалануға берілу тиіс білім нысандарының құрылысын уақтылы аяқтау міндеттеледі. Аталған жұмыстардың орындалуын бақылауды және үйлестіруді Балжан Шәменованы тапсырамын», – деді Гүлшара Әбдіқалықова.

БІЛІМ БЕРУ ҰЙЫМДАРЫНЫҢ ЖАЙЫ

Шаһар басшысы Ғанибек Қазантаев қаладағы бірқатар орта білім ұйымдарының бүгінгі жай-күйін көріп, шешілуі тиіс мәселелерді назарға алды. Алдымен қала әкімі облыс орталығындағы өткен жылы пайдалануға берілген 500 орындық заманауи «Зерде» интеллектуалды мектебіне барды.

Жаңа мектептің құрылтайшысы Сейітқали Алышбаев заманауи бағытта салынған интеллектуалды мектептің ерекшеліктерін таныстырды. Мектептің ауымағы – 8 мың шаршы метр, жалпы алаңы – 1600 гектар. Интеллектуалды мектеп 3 қабаттан тұрады. Бірінші қабатта оқушылар үшін спорт зал, би залы, асхана мен оқу кабинеттері орналаса, екінші қабатта балалар демалыс алаңы және теннис залы салынған. Ал үшінші қабат заманауи үлгідегі ақт зал, компьютер сыныпқа арналған.

Одан әрі Абай даңғылы бойында орналасқан Смайұл Бисекенов атындағы Қызылорда құрылыс және бизнес колледжіне барып, білім саласының қазіргі жай-күйін көрді. Бұл білім ордасының негізгі бағыты – баскелестікке және нарықтық экономика жағдайларына тезіне білетін білікті де білімді, жоғары

сапалы жұмысы мамандарды даярлау. Мамандық бойынша оқу процесі үшін қолданылатын оқу базасының жалпы көлемі – 12694 шаршы метр. Білім беру мен дағды қалыптастыру бағытында 25 оқу кабинеті, 3 зертхана, 7 шеберхана, 1 тренинг орталығы жұмыс істейді. Бүгінгі таңда колледжде 12 мамандық бойынша 604 студент білім алады. Оларға 97 инженер-педагог, оның ішінде 43 оқытушы, 54 өндірістік оқу шебері дәріс береді. Қызметкерлердің 91%-ы жоғары білімді болса, 8%-і арнаулы орта білімді.

Жарты ғасырдан астам тарихы бар ғимараттың жай-күйін көрген Ғанибек Қазантаев бүгінде білім ордасы өте ескі екенін ескеріп, заман талабына сай күрделі жөндеуді қажет ететінін айтты. Осы орайда аймағымыздың білім саласына әрдайым өз үлесін қосып жүрген Сейітқали

Алышбаев аталмыш білім ордасына инвестор болатынын жеткізді.

– 54 жылдық тарихы бар ғимараттың жағдайы белгілі. Енді облыстық бюджет арқылы пилоттық жобаны сенімді басқаруға алдық. Алда 5 жылдың ішінде 3 млрд теңгеге инвестицияға жаңа жобалар жасап, бүгінгі заман талабына және ғимарат салуды жоспарлап отырмын, – деді инвестор Сейітқали Алышбаев.

Соңғы жылдары жекеменшік мектептердің құрылысы бойынша инвесторлармен қарқынды жұмыс жүргізіліп жатқандығы тоқталған қала әкімі Ғанибек Қосымбекұлы қала орталығында санін кетіріп, көп жылдан бері пайдаланылмай тұрған ғимараттар мен бос жерлерді заңды түрде ел игілігіне жұмыс жасаймын деген кәсіпкерлерге бері отырып, қолдайтынын жеткізді.

ВОЛЕЙБОЛ ЖАРЫСЫ

ҚР Тәуелсіздігінің 30 жылдығы және 30 тамыз – ҚР Конституциясы күніне орай «Сыр үміті» жастар қауымдастығының және «Қазақстан жастар фракциясы» қоғамдық қорының қолдауымен облыс жастарының арасында волейболдан турнир өтті.

Өңір халқының бұқаралық спортқа деген қызығушылығы жоғары. Оны турнир барысында байқау қиын емес. Тартысқа толы басекеге облыс бойынша ең мықты деген 8 команда қатысты. Олар бірінен-бірі асып түсті.

Турнирге қатысушы командалар 2 топқа бөлініп сайысты. Алғашқы "А" тобынан Шиели және Қызылорда құрамалары алға шықса, "Б" тобынан Жанақорған және Жалағаш жастарының жолы болып, жартылай сында өнер көрсетуге мүмкіндік алды. Жартылай финалдық кездесу аяқтас бәсекеден кем болмады. Шиели жастары Жалағаш құрамасын жеңсе, қызылордалық жастар Жанақорған құрамасынан басым түсті. Аяқтас сында Шиели командасы турнирдің жеңімпазы атанды. Ал II орын үшін тер төккен Жанақорған құрамасы жалағаштықтардан басым түсіп, қала жүлдені қанағат тұтты. Жарыс жеңімпаздары арнайы дипломмен марапатталды.

АСЫҚ; ОБЛЫСТЫҚ ТУРНИР

«Сыр үміті» жастар қауымдастығының және «Қазақстан жастар фракциясы» қоғамдық қорының қолдауымен облыс жастарының арасында асық турнирі өтті.

Өр аудандан «сен тұр, мен атайын» сынды мергендер жиналған бұл турнирге 30-дан аса жас қатысты. Алайда аяқтық сындын жолдамасы тек 4-еуіне ғана бұйырды. Аяқтық сында қызылордалық Бауыржан Кеңесовтің асығы алшысынан түсіп, жеңімпаз атанса. Арал ауданының қатысушысы Ә.Кеңесов II орынға тұрақтады. Ал Қармақшы ауданының спортшысы Темірлан Тұрмаханов III орынды қанағат тұтты.

Көлемге түрлі жанрда 500-ден аса кітап қойылған. Тұрғындар өздеріне қажетті оқулықтармен танысып, ұнаған кітаптарын алып кетті. Көшпелі кітап көрмесінің қорына үлес қосқан тұрғындар да жоқ емес. Соның бірі – Наталья Степановна. Тұрғынның айтуынша, рухани азық болатын көрмелердің көп болғаны

жастардың білімді әрі алға жылжуына едәуір көмек болар еді, – дейді ол.

– Осыдан 25-30 жыл бұрын қала орталықтарында кітаптар жай сатылымға шығып немесе бір-бірімен кітап алмасып оқытқындардың саны көп болатын. Алайда қазіргі дамыған технологияның әсерінен кітап оқытын жастар азаюда. Бүгінгі

КІТАП – РУХАНИ АЗЫҚ

ҚР Конституция күніне орай облыстық жастар ресурстық орталығының ұйымдастыруымен «Универсам» мәлтек ауданында жылжымалы кітап көрмесі өтті.

ұйымдастырған жылжымалы кітап көрмесінің зор қызығушылыққа ие болды. Кітап көрмесінің қорына бүгін өзін оқып, ұнатқан 4 кітабымды сыйға тарттым. Алда осындай көрмелердің көп болғанын жастардың білімін арттыруға, кітапқа қызығушылығын оянуына үлкен серпіліс әкелері сөзсіз, – дейді қала тұрғыны Наталья Степановна.

Бетті дайындаған: Мөлдір САБЫРЖАН

ЕЛІМ МЕНІҢ

Конституция күніне орай Ішкі саясат басқармасының тапсырысы аясында «Қазақстан жастар фракциясы» қоғамдық қорының қолдауымен «Жастар патриоттық тәрбие беру және азаматтық белсенділігін арттыруға бағытталған әлеуметтік қызмет жұмысын ұйымдастыру» әлеуметтік жобасы негізінде ұйымдастырылған «Елім менің» интеллектуалды сайысы қорытындыланды.

Сайысқа 4 команда қатысты. Атап айтсақ, «Жастар денсаулық орталығы», «Жастар ресурстық орталығы», «Алараттық талдау орталығы» және «Абал и К» компаниясының командалары өзара бақ сынасты. Аталмыш сайыс 3 кезеңнен тұрды. Бірінші кезең бойынша қатысушы командалар тарихқа саяхат жасаса, екінші кезеңде өлкенің тарихи ескерткіштерін еске түсірді. Ал шешуші үшінші кезеңде топтар логикалық сұрақтар бойынша өздерін сынан көрді. Сайыс қорытындысы бойынша III орынды «Жастар ресурстық орталығы» иеленсе, жеңіске жетуге бір табан қалған «Жастар денсаулық орталығы» II орынды қанағат тұтты. Ал 3 кезеңде оқ бойы озып шыққан «Абал и К» компаниясының командалы жеңімпаз атанды.

AULA SPORT

Орталық мамандарының ұйымдастыруымен Титов мөлтек ауданында "AULA SPORT" мәдени-спорттық сайысы өтті.

Қалалық маслихат депутаты Айгүл Мұсабаеваның қолдауымен өткен бұл шарда ән де айтылды, би де биленді. Сайыс арқан тарту, қол күрес және белтемір спорт түрлерінен ұйымдастырылды. Спорттық шарға 50 жасқа жас қатысып, көтеріңкі көңіл-күйде керемет әсер алды.

Шара соңында белсенді жастар арнайы алғыс хатпен марапатталып, сыйлықтар табысталды. Қорытынды сөтте мөлтек аудан тұрғындары ұйымдастырушы облыстық жастар ресурстық орталығына алғыс білдірді.

ЖАМБЫЛ, БІЗ БІРГЕМІЗ!

Жамбыл облысында орын алған жағдай қазақстандықтарды қатты алаңдатып отыр. Естеріңізде болса, Арыс оқиғасы әрбір қазақтың жүрегіне батып, қабырғасын қайыстырған қайғылы оқиға айналып еді. Дәл сол секілді, Әулиеата жеріндегі жағдай да Сыр жастарын алаңдатып отыр.

Басына қиын-қыстау күн туғанда бір-біріне бауырмалдық, қайырымдылық, ауызбіршілік ұстанымдарын көрсету – халқымызға тән асыл қасиет. «Тас түскен жеріне ауыр» деген, осы бір ауыр кезеңде жамбылдық тұрғындарды сабырға шақыра отырып, қиындықтар мен ауырталықтардың бетін аулақ қылсын деген ізгі тілегімізді арнайымыз. Сыр жастары қандай да болсын, көмек қолын созуға әрқашан дайын.

НАУБАЙХАНА ІСІН ҚОЛҒА АЛДЫ

Бүгінде қыз-келіншектердің көбісі бес аспап. Олар арнайы курстарға жазылып, жан-жақты іздеуге ықыласты. Қызығушылығы арқылы кәсіп ашқандар да бар. Әсіресе әлеуметтік желіде кондитерлік өнімдердің, бетті әрлеу мен шаш үлгісін жасауды үйрететін парақшалардан көп нәрсе жоқ. Мұның барлығы – кәсіпін өнді бастаған жастардың ісі. Қармақшылық Айнұр да солардың қатарында. Ол бүгінде наубайхана ісін қолға алды.

«Кәсіптің ең ауыр түрі наубайхана деген сөзді жиі естимін. Бір кісі наубайхана ашып, оны ұл-қызы жүргізгенін айтқан еді. Түннің бір уақытында көріп, таң ата кетіп қалады. Ұйқыны да ұмытты» деген сөзінде. Шынымен наубайхана жұмысының қиындығы бөлек әңгіме. Ол осы қиындықтың бәрі бастан өткеріп, наубайханасын дамытуда.

– Тәтті өнімдер пісіру өзіме ұнайды. Уақытымның көп бөлігін асханада өткіземін. Тапсырыс көп, алғашқыда көңілмен шықпайтын тәттілер болған. Бүгінде біразын үйреніп алдым. Уақытты да тиімді пайдаланамын. Бағаммен үйде отырған соң, бір іспен айналысайын деген ойға келдім. Сөйтіп наубайхананы тандадым. Өзімнің

қолымнан келетін, қызығушылығым бар кәсіптің осы түрі ыңғайлы деп шештім, – дейді жас кәсіпкер.

24 жастағы кәсіпкер бала күйінде отырып-ақ кәсіпін айналысуға болатынын дәлелдеді. Ол 2 жылдан бері мыңнан аса тұрғыны бар Қармақшы ауылдық округі тұрғындарының нан өнімдеріне сұранысын қамтамасыз етіп келеді.

Жас келіннің жолдасы мен балаларына әзірлеген нан өнімдері ауыл тұрғындарының да көңілінен шығып, көрші-көлемнің сұранысымен торт пен тоқаш пісіріп сата бастайды. Кейін кейіпкерімізге жолдасы «Бастау бизнес» жобасына қатысып, қызығушылығын кәсіпке айналыруды ұсынады.

– Торттың түр-түрі бар. Қазіргі таңда олардың атауы да

көбейіп кетті ғой. Соны тапсырыс берушінің қалауы бойынша жасап беруге тырысамын. Тортқа тапсырыс көп түседі. Туған күнге арнайылап жаздырып алғанды ұнатады. Менің міндетім – тапсырыс берушінің көңілінен шығу, – дейді Айнұр.

Сөйтіп ол кәсіп негізін үйрену курсынан 2019 жылы тәмамдады. Былтыр грант мақұлдайтын комиссия алдында бизнес-жоспарын сәтті қорғап, 550 мың теңгеге наубайхана ашты.

«Күніне 40 шақты нан, 20-дан аса шеплек пісіремін. Бұдан басқа тұрғындардан тортқа, тоқаштың түр-түріне тапсырыс түседі. Шүкір, кәсіпім жақсы жүріп тұр. Үй шаруасымен айналысып та, балаларыма қарап та үлгеремін. Хоббиімнің

кәсіпке айналуына мүмкіндік берген «Бастау бизнес» жобасына, бизнес-тренинге алғысмыз шексіз. Ауыл өкілдігін де кәсіпін өнді бастауға көмектесті, – дейді бастаулық Айнұр Алшыбай.

Бүгінде аудан тұрғындары пештен шыққан ыстық нанның қаладан келуін күтпейді. Себебі Айнұр қармақшылықтарды ыстық нанмен, тәттілермен қамтып отыр. Қазіргі таңда кішігірім кәсіп ашып, оның жұмысын одан әрі жандандырып, санаулы уақыт ішінде іргелі кәсіпорынға айналдыруға ешқандай кедергі жоқ. Бұл ретте, бастысы, қаражат емес, білім мен бірлік керек. Осылайша өндіре кәсіп көзін таба білгендердің әл-ауқаты жақсара түсетіні белгілі.

Мәлідр САБЫРЖАН

КӘСІП АШУҒА ҮЙРЕТЕДІ

Қазақстанда электронды сауданы ынталандыру үшін біршама шара қабылданып жатыр. Экономиканың осы маңызды саласына серпін беру үшін Сауда және интеграция министрлігі шағын және орта бизнес өкілдерін онлайн бизнес жүргізуге оқыту үшін арнайы платформа құрды.

Жалпы елде электрондық сауданы ынталандыру және ШОБ өкілдерін оқыту, жеткізу қызметі, логистикалық сервис-терді дамыту, заңнаманы жетілдіру, сондай-ақ онлайн транс-шекаралық сауданы дамыту бойынша кеңейді жұмыстар жүргізіліп жатыр. Осылайша көптеген студенттерді электронды коммерция негіздеріне оқыту мақсатында биыл jumysbar.kz платформасында оқыту модулі іске қосылды. Онда оқу материалдары, бейне сабақтар, түрлі сәтті онлайн-кәсіпкерлермен сұхбаттарды көруге болады. Одан бөлек ішкі электронды сауданы ынталандыру шеңберінде шағын және орта бизнес өкілдерін онлайн бизнес жүргізуге оқыту жұмысы белсенді жүргізілуде. Ол үшін осы жылдың қыркүйегінен бастап Сауда және интеграция министрлігі SmartDuke.kz платформасына іске қосады. Бұл платформаны AIFC FintechHub-тің жетекші жанаңдық тәлем компаниясы Mastercard-пен бірлесіп әзірлеген. Осы жылдың өзінде платформада 4 курс іске қосылды.

Министрлік таратқан мәліметке сәйкес, 2019 жылы Қазақ-стандағы электрондық сауда нарығының көлемі шамамен 700 млрд теңгені құраған. Ал 2020 жылы бұл көрсеткіш 2 есе өсіп, 1,1 трлн теңгеден асқан.

151 000 АДАМ «БАСТАУ БИЗНЕС» КУРСЫНАН ӨТТІ

Осы уақытқа дейін «Бастау бизнес» бойынша 44 362 жоба іске қосылды және 60 мыңға жуық жұмыс орны құрылды. Мұндай статистиканы «Атамекен» Ұлттық кәсіпкерлер палатасы басқарма төрағасының бірінші орынбасары Нариман Әбілшайқов Орталық коммуникациялар қызметінде онлайн-брифингте айтты.

Палата мәліметінше, 2017-2020 жылдар аралығында «Бастау бизнес» жобасы бойынша жұмыссыз және өзін-өзі жұмыспен қамтыған 151 528 азамат кәсіпкерлік негіздерін оқыған. Олардың ішінде 4 жылда 44 362 жоба іске қосылды. Оның 36 пайызы микронесілер есебінен және 64 пайызы «Еңбек» бағдарламасы шеңберінде гранттық қаржыландыру есебінен білім алды.

– 30 188 адам оқытылды, бұл – жоспардың 101 пайызы. Жоспар-лы санның асып кетуі өңірлерде оқуға нақты қажеттіліктің болуына байланысты. 30 188 оқуды аяқтағандардың ішінде 19261-і жұмыссыз, 8733-і өзін-өзі жұмыспен қамтыған және 2194-і ісін жаңа бастаған және жұмыс істеп жүрген кәсіпкерлер, – деді Нариман Әбілшайқов.

Сонымен қатар Нариман Әбілшайқов «Бастау бизнес» жоба-сында оқыған тұлғаларға жаңа мүмкіндіктердің беріліп жатқанын атап өтті.

– Алдағы күндері пандемия уақытында зардап шеккен жоба тұлғалары төмен пайызбен несие рәсімдей алады. Оқыту микро-несие беруге байланысты жүргізіледі. Бұл оқытуды, микроқаржы-ландыруды, жобаларды сүйемелдеуді қамтитын тұтас бір экосистемі-не құруға мүмкіндік береді, – деді ол.

Республика бойынша барлығы 15 микроқаржы ұйымы ашылып, оларға ҚР Қаржы нарығын реттеу және дамыту агенттігінің лицензиясы берілді. Барлық Микроқаржыландыру ұйымдары 15 шілдене бастап өтінімдерді қабылдауды бастады. Қазіргі уақытта 3 млрд теңгеден астам сомға 800-ге жуық өтімді қабылданды.

– Бастау бизнес» жобасының тұлғалары арқашан мемлекеттің қол-дауын сезінеді. Міне, қазір де Президент Қ.Тоқаевтың тапсырмасымен оқуға қатысушыларды қаржыландыруға жеткілікті қаражат бөлінді. Біз ЖАО-мен бірлескен микроқаржылық қолдау жетілдіруді 6 пайыздық жеңілдікті мөлшерлемесі бойынша микрокредиттеудің қолжетімділігін арттыратынына сенімдіміз. Сонымен қатар несиені өтеу кезінде де қолдау берілеуіне сенімдіміз, – деп толықтырды Нариман Әбілшайқов.

МИКРОНЕСИЕНІҢ ЖАҢА БАҒЫТЫ

Бүгінде «Бизнес бастау» жобасының игілігі мен пайдасын көргендер саны жыл санап артауда. Биылдың өзінде жоба аясында Қызылорда облысы бойынша 2500 азаматты қамту қоспарланған. Ал облыс бойынша 5 жылда 11 243 азамат «Бастау бизнес» жобасын оқып, 6732 жоба қаржыландырылды. Мәселен, «Бастау бизнес» жобасының түлегі Жанатбек Қазалы ауданы үшін жаңа кәсіп түрін қолға алды. Ол – аквапринт қызметін ұсынады. Ол «Бастау бизнес» жобасына дейін көпір салушы құрылысшылармен бірге жұмыс істеген. Тапсырыс қай өңірден түседі, сол жақта жұмыс істеуге мәжбүр болған. Үнемі жолда болу қиындық тудыраған соң Жанатбек тұрақты бір саланы таңдауға шешім қабылдады.

Жанатбек Аманов жобаның сертификаттаумен және дайын бизнес-жоспарымен конкурста қатысып, «Еңбек» бағдарламасы аясында берілген 555 мың теңге грантты жеңіп алады. Бастапқыда жаңа кәсіп түрі қазалылықтарға таңсық болып, тапсырыс аз түскен. Оның үстіне шектеу шаралары еркін жұмыс істеуге мүмкіндік бермеген. Дегенмен Жанатбек «Бастау бизнес» жобасы барысында үйренген біліктілігін пайдаланып, әлеуметтік желі арқылы жарнама беріп, нәтижесінде тұтынушылар саны артқан.

– Қазір 2 адам болып жұмыс істейміз. Келігі ескі азаматтар салонны жаңалауға шамасы келе бермеді. Ал аквапринт, яғни фото көлемін арқылы келік салонны өрлеу, әрі жаңалау өте тиімді. Сұраныс күннен күнге артып келеді, – дейді Жанатбек Аманов.

қазір жақсы мүмкіндік бар. Олар биыл өндіре қырылған «Атамекен Qyzylorda» микроқаржы ұйымы арқылы 6 пайызбен 5-7 жылға дейін жеңілдетілген несие ала алады.

А.ҚАРЖАУБАЙҚЫЗ

Жас кәсіпкер Алматыға барғанда көлік әрлеумен айналысатын мамандардың аквапринтпен жұмыс істеу тәсілін көреді. Қызығушылығы оянып, осы бағытты зерттеуді қолға алады.

– Маған аквапринтті үйрену бастапқыда қиын болды. Бұл бағытта кәсіби жұмыс істейтін компания Ресейдің Самара қаласында орналасқан. Бірақ онда оқу өте қымбатқа түсетін болды. Сондықтан өз бетімен іздендім. Интернеттен видео материалдар қарадым. Алматыға барып, мамандардың жұмыс процесін көрдім. Осылайша бұл істің қолымнан қиындығын көптігін білу үшін азғантай материалдарға тапсырыс

беріп, үйде істеп көрдім, – дейді Жанатбек Аманов.

Аквапринт – Қазалы ауданында әрі таныла қоймаған қызмет түрі. Жанатбектің кәсіпті жүйелі жүргізуі үшін қаржысы, техникасы жеткілікті болған. «Бизнес бастау» жобасы туралы естіп, оқуға өтінім берді.

– Жобадан көп нәрсені үйрендім. Кәсіпке жарнама жасауды, өсеті тапсыруды, тіпті адамдармен дұрыс қарым-қатынас жасау жолдарына дейін біліп шықтым. Пандемия болғандықтан оқу онлайн болды. Бірақ бизнес-тренингті үнемі болжамдасты болып, барлық сауалымызға уақытылы жауап ала алдық, – дейді бастаулық кәсіпкер.

ВАКЦИНА САЛДЫРУ ТЕКСЕРІЛЕДІ

Денсаулық сақтау министрлігі кәсіп-орындардың вакцина салдыру процесі 1 қыркүйектен бастап тексерілетінін мәлім-деді. Тіксіз рейд жүргізу құздің басына белгіленген, алайда өзгертсеу алгоритм жок.

– Жұмыс орындарында вакцина салдыр-маған қызметкерлердің болуы және кәсіп-керлерге сол үшін айыппұл салу мәселесі бойынша санпидбақылау органдарының тексеру жүргізуіне қуқықтық негіз болмауына қатысты Бас прокуратура жауап берді. Содан кейін Денсаулық сақтау министрлігі вакцина салдырған қызметкерлерді тексеру туралы тармақты заңды ету үшін мониторинг топтардың жұмыс алгоритміне өзгеріс енгізді, – деп жазды «Атамекен» ҰҚП басқарма төрағасы орынбасарының м.а. Ербол Өстеміров Facebook парақшасында.

Ұлттық кәсіпкерлер палатасы бизнес-қауымдастықпен кездесуде ведомство өкілінің қатыс-қанын атап өтті. Кездесуде ДСМ өкілі 1 қыркүйектен бастап рейдтер жүргізілетінін растаған, бірақ тексеру механизмін өзгертілген. Министрлік өзгерткіш алгоритмді қарастырып отыр: кәсіпкер вакцина салдырған қызметкерлердің тізімін жасап, жанартын отырады, тексеру жағдайында бизнес нысан өкілі мониторинг топ мүшесіне аталған тізімді көрсетуге тиіс.

Заңнама тұрғысынан кәсіпкерлерді вакцина салдырмағаны үшін жұмыстан шеттетуге еңбек кодексінің нормаларына сәйкес келе ме, келмей ме тексеру керек. Алгоритмге келсек, тізімдерге жауап беретін кадр бөлімінің қызметкерлері жұмыс күнін аяқтаған кезде вакцина салдырған азаматтарды түнгі уақытта тексеруге қатысты сұрақ көп. Алтындене денгейі жоғары азаматтарды азық-аулаудың қажеттілігі бар ма, медициналық қосатын алған азаматтар ITIT-тестілеу анықтамасы керек пе? Министрлік ұсыныстарды тапқылауға, бизнеспен кездесуге дайын екенін білдірді, – деді Ұлттық палата өкілі.

ҚҰРЫЛЫС ҚАРҚЫН АЛДЫ, СӘУЛЕТ ҰМЫТ ҚАЛДЫ

Қызылорданың қақ ортасынан Сырдария өзені өтеді. Дарияның сол жағалауына да қала салып шаһар көркін аша түсу идеясы сол уақыттағы облыс әкімі Қырымбек Көшербаевтың идеясы болатын. Сыр өңірінің руханияты мен мәдениетіне ерекше қамқорлық жасап, тұған жер, туысқан жұрттың қамы үшін жарғақ құлағы жастыққа тимеген екім бұл қаланың сәулеті болуына да күш салды. Ең мықты сәулетшілерді жинап, бас жоспарын бекітті. Егжей-тегжейлі жоспарлау жобасын әзірлеген – Любев Нысанбаев басқаратын «Урбостиль» жауапкершілігі шектеулі серіктестігінің ұжымы. Білікті сәулетшінің бас жобасы халықты да қуанышты қойылды. Себебі жобада еліміздің ұлттық нақыштағы мен шығыс стилінің басты ернектері қамтылған болатын. Бұл 2011 жылы басталған жұмыстар еді. Он жыл уақыт өтті. Салынып жатқан ғимараттар бас жоспарға сай ма? Халыққа жария етілген шығыс стилімен үйлескен ұлттық нақыштағы ғимараттар неге салынбай жатыр? Не өзгерді? Неге өзгерді?

“Сол жағалау аумағы 15 ауданнан құралды. Оның 11-і тұрғын аудандар, 1-еуі индустриалық аймақ және 3-еуі рі парк және бульварлар. Бесінші тұрғын ауданның құрылымында махалла типтес орта қабатты үйлерді салу жоспарланған. Орта тұрғын ауданның ішінде өспірендерге сәйкес мектептер мен балабақшалар, емхана, дүкендер және тағы басқа да қызмет көрсету орындары салынады”. Бұл аяқталған бас жоспардың өзгерісін аңғаруға болады. Ең алғашқы мақұданған жоспарда шығыс стилінде халықты жепден, күннен қорғайтын тапшандар, ұлттық нақышта безендірілген ғимараттар, зәулім үйлер болмақ. Бұл жоспардан біз сол жағалауды мақсатты игерудің жобасы өзгергенін аңғарамыз.

Сұлтанбай Қонарбаев, «Қызылорда облысының құрылыс, сәулет және қала құрылысы басқармасы» мемлекеттік мекемесі басшысының орынбасары:

Сұлтанбай ҚОНАРБАЕВ

Жаңа қала – 1532 га аумақты құрайды. Онда оның рекреациялық аймақтар, тұрғын үй құрылысы, сауда орындары мен офистік ғимараттарға, әлеуметтік инфрақұрылымға арналған жер телімдері бар. Жоба бойынша 16 жаңа мектеп, 12 балабақша, 4 денсаулық сақтау мекемесі, сондай-ақ спорттық және әлеуметтік-мәдени ғимараттар салу жоспарланды. Бұл 3 млн шаршы метрден астам тұрғын үй құрылысы, онда ішінде мен салатпаны келісер ме еді? Өкінішке қарай бұл жоба бірнеше рет өзгерді.

Қырымбек Көшербаевтың бастаған жұмысын бүгінде облыс әкімі Гүлшара Бөдіқова жалғастыруда. Аймақ басшысының төрағалығымен Сырдария өзенінің сол жағалауын игеру жұмыстары өкілді жағындағы штаб отырысында талқыланп отырды екен. Қазір сол жағалауда құрылыс қарқынды. Бұған дейін 2455 пәтерлі 53 тұрғын үй және «Болашақ» университетінің білім қампысы, 320 орындық балабақша, «Жазтар орталығы», 720 орындық «Onda school» мектебі, «Транс-телеком» акционерлік қоғамының ғимараты, өкімшілік ғимараты сондай-ақ бұрынғы «Қазақ Орталық Атқару Комитеті» ғимаратының сызбалары бойынша салынған мұражай пайдалануға берілді. Сол жағалауды «Батыс Еуропа – Батыс Қытай» халықаралық

трассасымен байланыстыратын, ені 60 метрді құрайтын автожол іске қосылды. Енді алдағы уақытта 9-12 қабатты ғимараттар бой көтереді. Ғимараттардың ортасында ерекше сен берер гүл бульвары болады екен.

Алмат Берікулы, «Қызылорда облысының құрылыс, сәулет және қала құрылысы басқармасы» мемлекеттік мекемесі сәулет, қала құрылысы және мониторинг бөлімінің басшысы:

Алмат БЕРІКУЛЫ

“Сол жағалаудың орталық алаңының сәулеттік келбетін ашытын және халық турмысына тиімді орта қалыптастыру мақсатында Қызылорда облысының құрылысшылар ассоциациясымен біріге отырып «Гүл бульварының» ноуавин дайындаған үздік жобаны комиссия анықтады. Жоспарланған бульвар аумағында фронтан, балалар алаңы, көлік тұрағы және көптеген киші архитектуралық фигуралар қарастырылған. Жалпы бульвардың ұзындығы 12 секторды құрайды. Бұл бульвар сол жағалаудың сәулетін аша түсетін болады.

Сәулет – ұлттық мәдениет жайлы сөзсіз сөйлеп, тіпсіз баяндап бере алатын асыл қазына. Қаламызда құрылыс дағдарыс пен инвестицияның жоқтығына қарамастан қарқынды жүріп жатыр. Жылдамдық пен үнемдеу бұрыннан бірінші орынға шыққан. Қалада өмір сапасын жақсарту үшін сауатты архитектуралық саясат қажет, ал сәулетшілердің өз қала құрылысы саясатын қалыптастыруда жетекші рөл атқаруы тиіс. Нарыққа сай құрылыс жүргізгенде сәулет шешкен ысырылып қалмауы керек. Әсіресе: Елбасы «Алаштың анасы» атаған Сыр елінің сәулеті мен сәні келісіп жатса құба құл болар еді. «Қызылорда облысының құрылыс, сәулет және қала құрылысы басқармасы» мемлекеттік мекемесінің өкілдері сол жағалаудың алғашқы жолары өзгермегенін айтып сендірді. Бйтсе де бұрын жоспарда болмаған қызыл кірпішпен өрілген тұрғын үйлерді тұрғындарды әлеуметтік қамсыздандыру мақсатында салып жатқандарын айтады. Мұқтаждыққа мән берген де жан-у, қаншама жан баспаналы болады. Ал ғимараттарды салғанда сәулеттік жобасын сақтап қалуға болмас па еді? Сол жағалауды сәулетпен бас шаһардың көркіне көрік қосар еді.

Гүлжан МАҚЖАН

МӘСЕЛЕ-СҰҚБАТ

– 2016 жылы «Бәйтерек» ауданынан жер кезегінде тұрған 5 мыңнан астам тұрғынға жер берілді. Арада 4 жыл өтті. Тұрғындар жерді мақсатты пайдалана алды ма?

– Қызылорда – Жезқазған трассасының бойынан жалпы көлемі 980 гектар аймаққа егжей-тегжейлі жоспарлау жобасы әзірленіп, аталған аймақ «Бәйтерек» мәлтек ауданы деп аталған болатын. Осы ауданды жер кезегінде тұрғандарға тұрғын үй салу мақсатында 5 112 жер учаскесі табысталды. Жер учаскесінің құнығы – уақытша өтеулі, жалдау құнығына берілді. Яғни 3 жылға дейін. Жерді жалға берудің басты мақсат – жерге мұқтаж азаматтарды нақтылау. Себебі, осы уақытқа дейін үкімет тарапынан берілген жерлерді баспана салу дәрегі емес, сату көбейіп кеткен. Мұндай деректерге тоқсаулық қою мақсатында Жер кодексі талаптарына ескере келе, 3 жылға жалға беруді жүзеге асырдық. Нәтижесінде 1500 адам үй салып, жерді жекеменшікке алу құқығы иеленді. Толық игерілуіне байланысты 1443 азаматтың жер телімі мемлекетке қайтарылды. Жартылай құрылыс салуына байланысты қалған азаматтардың жерінің жалға алу құқығы узыртылды.

– Мемлекетке қайтарылған жер енді 2006 жылы жер кезегінде тұрғандарға табыстала ма?

– Қызылорда облысында 2005 жылдан 2021 жылға дейін аралықта 61 мың 800-ге жуық тұрғын жер кезегінде тұр. Жер кезегінде 2006 жылы тұрғандар жиі келіп, реттілігін тексеріп, жер қашан беріледі деп сұрайды. Осы азаматтардың өтінішін ескеріп, «Бәйтерек» ауданындағы игермегендердің жерін мемлекетке қайтардық. Десе де жер кезегінде әлі де 2005 жылғы 3 мыңға жуық азамат бар. Өйткені 2005 жылы жер кезегіне 11087 азамат тұрған. Осы 3 мыңға жуық тұрғынды қамтымай, 2006 жылға жылжы алмаймыз. Қазіргі таңда жеке тұрғын үй құрылысын беру қандасына 2021 жылдың наурызында өзгеріс енгізіліп, жер телімін беру қатынастары белгіленіп алынып, қалалық Сәулет және құрылыс

Осыдан төрт жыл бұрын «Қызылорда-Жезқазған» тас жол бойындағы 980 гектар жерге инфрақұрылым жүргізу үшін республикалық бюджеттен 10 миллиард теңге жұмсалып, «Бәйтерек» мәлтек ауданы жер кезегінде тұрғандарға тегін берілген еді. Десе де тұрғындардың көпшілігі жерді игеруге асықпай отыр. Ал жер кезегінде тұрған 60 мыңнан астам халық кезегінің қашан жылжитынын біле алмай, мекеме табалдырығын тоздыруда. Жаңадан бұл көтерген аудан халқының тыныс тіршілігін, жер кезегінің жылжуына қандай кедергі бар екенін білу мақсатында Қызылорда қалалық жер қатынастары бөлімінің сектор меңгерушісі Ғанибек Омаровпен әңгімелескен едік.

АРЫЗ САТЫП АЛАМЫН ДЕП АЛДАНБА!

бөліміне берілді. Осы аталған бөлім кезекте тұрған азаматтарға жер телімін беру жұмысына кірісіп кетті.

– Сонда 2016 жылы «Бәйтерек» мәлтек ауданынан қайтарылған 1143 жер телімі 2005 жылы кезекте тұрғандарға табысталады ғой. Ал басқа да жер кезегінде тұрғандарға «Бәйтерек 2» мәлтек ауданы салынып жатыр деп естіген едік. Қаншалықты рас?

– «Бәйтерек» ауданынан бөлек, 150 гектар және 670 гектар аумаққа егжей-тегжейлі жоспарлау жобалары жасалуда. Яғни бұл жерлер «Бәйтеректің» жалғасы десе де болады. Қазіргі таңда Жер кодексінің талаптарына сәйкес, аталған аумақтарға инженерлік инфрақұрылым, яғни толық коммуникация жүргізіліп, жер учаскесі берілмейді. Осы мәселе шешілген соң табысталады. Бірақ одан бөлек, қала аумағынан Сахат, Қорыт, Өл-Фараби сияқты аудандардан бос жер телімін іздестіріп жатырмыз. Инженерлік инфрақұрылымы бар, бірақ еш жері жоқ жерлер 2005 жылы жер кезегіне тіркелген реттілігі бойынша да табысталады.

– Жалпы «2005 жылғы арызды сатамын» деген жарнаманы жиі кө-

реміз. 2005 жылы жер кезегінде тұрған арызды сатып алу арқылы жер телімін алу қаншалықты дұрыс? – Өте орынды сұрақ. Мұндай жарнамадан бас алу мүмкін болмай қалды. Тіпті «Бәйтерек» ауданындағы жер телімін сатамын деген жарнаманы да көрдік. Жалпы бұл өрнек заңға қайшы. Мысалы, 2005 жылғы жер кезегінде тұрған Қайрат есімді азамат «Бәйтерек» ауданынан жер алды. Бірақ игермегеніне қарамастан сол жер телімін сатамын дейді. Негізінде бұл жер мемлекеттің меншігінде. Ол азамат тек 3 жылға жалға берілген. Сондықтан мұндай жер телімін алып, сан соғып қалуыңыз мүмкін. Көп азаматтар осылай алданып қалғанын айтып шағымданады. Сондай-ақ жоғарыда айтқан арыз мәселесі де дәл осылай. Мысалы, нотариусқа барып, 2005 жылы кезекте тұрған азаматтың кезегін менің құқыма беруінді сұраймын деп те заңдастыра алмайсыз. Бұл заңға қайшы. Тек ғана уақытша құқық беруі мүмкін. Уақытша құқық алдым екен деп, ол жерге үй салғынның өзінде негіз құқық 2005 жылы жер кезегінде тұрған Қайраттың атына ғана беріледі. Яғни баспана салып болған соң, үй автоматты түрде Қайраттың

атына рәсімделеді. Сондықтан өз құқыңызды шешемеген абзал.

– «Бәйтерек» мәлтек ауданынан кәсіпкерлік мақсатта жер телімдері беріледі. Кәсіп ашығыс көлетігерді бұл жерді қалай иемдене алады?

– Бұл ауданда бастапқыда 5112 жер телімі берілген. Яғни бір отбасында 4-5 адам тұрады деп есептесек, алдағы уақытта бұл ауданда 22-25 мың тұрғын қоныстанады деп жоспарланған. Қазір осы тұрғындардың азық-түлігі мен қажетті тұрмыстық заттарын немесе қажетті қызмет алу үшін қала орталығына баруға мәжбүр. Осы мәселе ескеріп, қала әкімінің тапсырмасы бойынша осы аудандан кәсіпкерлер үшін 21 жер телімі белгіленген болатынбыз. Аталған жер телімінің көлемі 100 шаршы метрден 7 мың шаршы метрге дейінгі аралықты қамтиды. Яғни бұл аумаққа кәсіпкерлер базар, наубайхана, ашпашар, монша, дәрханна ашыуына болады. Жер телімі кәсіпкерлерге жер көрсетіңіз 48-бабына сәйкес, сауда-саттық дегеніміз – мемлекет меншігінде жерді кәсіпкерлер ашық конкурс арқылы сатып ала алады. Ал конкурс Кәсіпкерлер палатасында өткізіледі. Бұл

жерлерді алудың тиімді түсі қаладағы жер теліміне қарағанда азырақ. Мысалы, қалада жердің 1 шаршы метрі 1230 теңге болса, ал бұл ауданда 250 теңге. Қазір бұл аудандағы жерді кәсіпкерлерге құлақ-қағыс ретінде хабарладық. Сауда-саттыққа ұсынылған жер учаскелеріне тиісті мекемелерден көлімі алған соң тізімі қала әкімінің ресми сайтында және БАҚ-та жарияланады. Кәсіптік мақсатта берілген жер де уақытша жалға алу құқығына ие беріледі.

– «Бәйтерек» ауданынан бөлек, Сол жағалауда да тұрғындар саны артады. Бұл аумақтан да кәсіптік мақсатта жер телімі беріле ме?

– Сол жағалаудан кәсіпкерлік бағытта 1532 гектарға әзірленген егжей-тегжейлі жоспары бар. Осы жоспарға сәйкес, жер телімі табысталады. Ол үшін азаматтар қалалық Сәулет және құрылыс бөліміне өтініш білдіреді. Соң өтініш негізінде басқарма жобаның егжей-тегжейлі жоспарға сай келгеніне және облыстық штаб отырысының келісіміне қарай табыстайды.

– Өңіміңізге рақмет.

Сұхбаттасқан Айгүл ӘЛІШЕРОВА

Әдебиет танытқыш

Буденов ЖУМАДИНОВ

P.S. Жүз жыл бұрын басталған күрес әлі жалғасып келеді. Тек осы күрес жолында ұлт ұстазының жолынан жаңылып кетпесек болғаны...

Ержан ҚОЖАС

ШАПАЛАҚ, ШЫБЫН Һәм МАСА

— Қараң қалғырдың дүниәсын жер жұта ма осы?
Сандылап кеттік қой...
Бір нәрсе іздеп жүр-ау езі. Ерте туған тоқтыдай домаланған осы жегеніңнің қызық-ақ. Өлгенге күйін-пәуіс де тез. Жаймашау бола салу да әң-сәтте.
— Бұл ауылда бар жайсы. Адамдары да. Табиғаты да көркем. Бірақ екі кемшілік бар. Онысы шыбын. Иә, көдіміз қара шыбын. Құжынан ізіннен қалмайды. Дастархан басында аузына алпарған тамеңді ілесе жүреді. Қазың үйренген соңдықпен өлең де қыпайсың. Өне, қараңғоға қонған төрт шыбын матапылып жатыр. Ағам жегенге көзімен соны нуқасаң. Ләззе оларды қасыптың іліп алды. Сөйтті-дағы да самаурын қасындағы ыстық суы бар кесеге майлап жіберген.
— Шыбын асырайсыңдар ма? — дедім күңк етіп.
— Ибай, өзін үйренген шыбын ғой бағыз. Жаз болса осы ғой біздің тіршілік...
— Құрту керек қой, — дедім өзі пұшқы мұрыңа қонған шыбынды қолымен қағып жатып.
— Кеше ондай көп емес еді. Мына албастаның есікті қалай ашатынын қайдам, даладағы бар шыбын осында жүр ғой. Есік ашық қалса, шыбын біткен кірмей қайтпеді?! — деп алара қарады шынтақтай жатқан ағамның аяғына басып сүйелі созылған сары мысыққа.
Сары мысық қондаша сөмкеріп. «Мен жайлы бірдеңе дедің беу дегендей басың сап кетергені болмаса, еңсеріліп тұра қоймады. Керісінше, жатқан күйі көріне есінеді».
— Мынауың еркек емес-ау.
— Ұрпағын құрсының, ұрғашы ғой.
— Бәсе, буаз көрінеді.
— Айтап, үш-төрт ай ұйып балапалайды. Шұбыртып жүргенін сол. Жұрт туған мысықтың еркегің алады. Ұрғашы туған баласын қайда құрғарыңды білмейсің? Ағам өлеңдешің айттым, қатпа салып, Әлпейіт жаққа құртқы осы мысықты деп. Дария бойында өлмес. Сары мысық жегеніңнің бұл өңгімесін жактырмағандай. Кердеңдей басып сыртқы есікке беттей берген...
— Мұндағы екіші кемшілік маса болатын. Бұл ауылдың қызына барсаң түнде қол-аяғыңды қымтап шығасың. Өйтпесе, арам қатырады. Бір қонғанда он шақтысы бірден сап етеді. Сенбесең футболболмен тартып көресің. Қолыңа қонған масаны сылып алғанда ұясып толар еді.
Бозбала күмдік Шәрхана ілсем деп осы масаға өлердей талапнамды бар. Ауыл шетіндегі Жабығының қыздарына үйді еді досымыз. Оның шабауын көтеруге бәз де жарайтынбыз.
— Кеттік, — дейді кешкі ақ пен қызың арасында ол маған. — 89-шы жылғыларда бешір бар. Бұйырған көлемді ішіп, бір-жарыммен өшпеніне ұстайық.
— Кеттік, — деймін менде қызымдар көңілмен.
— Өй, жөн бар бірдеңе іш ұстат. Ол жақтың масасы түлейді. Мұрдем көтерсін.
— «Масаға буынып өліпті» деген ешкімді естімедім.

Тәуекел. Қабызданып, мына жаздың ыстығында өл деймісің маған...
Шархан «өзің біл» дегендей иығын қиқаң еткізген.
Сол түні ғой масаға деген өмір бәрі жеккөрініштің басталғаны. Шархан бешір болған үйдің терезесін қағып, бір жыл төмен оқыған баланың бірін шақырып алған.
— Қалайсың інім, — дейді даусын әдейі қаттылап. — Мектеп бітіріп жатыр дей ме сендерді.
Әдейі сұрап тұр, өйтпесе, Шарханның өзі де бытыр бітірді емес пе мектепті.
— Иә, деген анау да.
— Ал он болсын, нең бар? —
«Нең барды» «көле ішпедік пе?» деп түсіну керек бұл жерде.
— Келіп қалдық қой, — деді Шархан өлдебір міндетті ісі орындауға келгендей.
— Қазір, братан, ішке кіріп шығайын. Анау да жөнін айтты.
— Давай, тездетейік, дегені сол еді «інісі де» үйге қарай іткі берген. Тоқтапты алды қайтарған.
— Өй, қоламен бірге салат-палат та ұйымдастырарсың. Сосын анау кім еді, Пашеніңнің қызы келді ме бешірге?
— Иә, бар ғой.
— Салдас соң сыртқа ап шықсаң.
— Өңіме жоқ, братан.
Одан кейін іштен шыққан салатты қолысымен жөуіменде алғанымызды білем. Қараңғыда Құдай біледі, өзін әйтеуір қияр мен помидордың демін анық сезген.
— Қазір ана қыз шыкса, амаңдаса салысымен әрірек көтерсін, Өңімемен бар.
— Жарайды, — дедім мен де оған қарсылапай. Өйтпек. Шарханның қызын сөйлесудегі текірісіміз менің қасыма ұшын-теңіз.
— Маса ызылдайды. Дұрысы, шығып жатыр. Шархан мен қыздың сұлбасы әнебір жерде қараңдайды. Өрі кетсе жарты сағат кідіреп деген ойым адыра қалған. Адырсам қайтар екен деген ойым болды да, одан тез айнадым. Аяқ-қолымды масадан қағып тұра бергенім. Тынымсыз.
Ит неме, енді қанша уақыт сөйлесіпсің бұл қызың. Қыз шәрің де Шархан бірдеңе десе, жырылдап күле беріңіз айттам-ау. Сері досымның сәтті шығы да осы шығар.
Өңімендеп барып, таманыңнан ілкігендей бала ма өзі. Аңауда сыңқ-сыңқ еткен күйі Шарханның кеудесін апоз ірететіндей ме, қалай?
— Бешіңнің құлағын...
Шарт кеттің осы жолы. Іштей қыз көуің қосып сыбадым да, «құй қайдасың» деп тартып отырғаным. Менің не? Ертерек ұйықтап, азаңда оратын пішімге барсамсың.
Жабығының масасы үйге дейін қуып өкел тықты осылай.
Есіме түскен есік естілікке әзімнен-әзі күліп жібердім. Ағам бақырап бетіме қараған. Ләззе тағы да құң етті.
— Сәй барабын соңып жүріп, жидандып кетпесең болар. Біреу бір жеріңді түртпін отыр ма, жың қаққандай неге күлдің?
Үндемей қалғаным. Шәйдің соңғы көресін сарқып ішкен ағамға жүргеніме дегені.
— Шапалақ істеп бешір жүреді.
— Ау қай күні шапалақ қайда?
— Ит алып кеткендей жоқ қой, жоғалған.
— Өй, кешке қатан дегеніңе у-лу еп. Болмаса Ертәйің мағаннан қараң қолыңа қайда жей ап. Шыбының нақ өңіне арналған қайған қой.
— Шапалақ керек сонда да...
Ертеңгі түсі аста жегенің қолыңда шапалақ бар еді. Ағам көдіміз ИЖ-Планетаның арты дөңгелегіңіз өзгенің домалаңдай қып істеп беріпті. Шыбын біткенді қына ұрады Ләззе жегені. Оның ұрғанын көрген сары мысық та сарайға қарай беттей жүр...

Тауыңтан бұрын оңаттың Нұрғали ағамның «мұрындай» автобусын кей-кейде сарынамын. Жаза күн шықпай түрілген ауыл ішін айнала жүретін осы автобусқа біздің Жаңақұрылыста мінбеген адам жоқ шығар. Бұның қыстағы бейнеті бір бөлек еді ғой. Су ысытып, астына от жағып, моторына өзінше «қан жүгіртпін» оталдыратын.
Жаңақұрылыс жұрты ішін жер азық-түлігін, үстіне ілер қыс-жаздық қимін де Қазалыдан артады. Тіпті, ауыл Аралға қараса да солай. Ол жаққа үйдің құжаты мен төрт баланың «тасбасын» реттейтіндер болмаса, «неді аттап бауға құлысыз. Өз басым Арал дегенде алғаш рет мектеп жіберген олимпиада мен өспірімдерге барған ғана көрдім. Оған дейін атын ғана естірді. Біз үшін Қазалыдан артық шарлар бұл өлемде жоқ болғаны рас.

Ердең екі автобус Нұрғали мен Серке ағамызда ғана. Кезектесіп жүреді. Кейде төрт адаммен кетіп барады. Кейде лық толы. Бірақ қайтар жолда автобусың барбыр шығарып зорға жетер. Манайы кеткен төрт адамнан бөлек, қырық бес адамның базарға деген қосысы бұл автобус шәріңнің «өкпесі» өшпеді.
Есіңде болар, алдымен артына қал-қал үш, қартп-қол, малға берер жемге дейін артылатын. Арасыңда қазға қатпалы ақ пен цемент те бұқырлап жатады. Үй соғып жатқандарға жетпей қалған үш-төрт «пашақтың» ағашы да оранып тиелген бұл шәріңге. Оны қоя беріңіз, әнебір жылы бір аламыз ұзатар қызыңның дүниесін қорса құрғушы машинасын, сандық-жөшіл, кесе-шыйнегімен артқан қой. Мұндайлар төбесіне дейін тиелген соң дос орындарға жұмырша помидор, пешенейі секілді азықтар қойылатын. Езіліп не жарымас үшін оларға сондай жұмыс жер бұйырды. Алаң бастаған, өрік қоспаған, бананы мен балақан да балак-бөлек жайғасқан. Тағы не ұмыттық? Бә, әлі оранды астыңнан шыны-пашалыңдан даусы шығатын. Бұл ауылдағы «төшкелердің» қоспасы. Екі шөбер ағамыз да елдегі саудагерлердің

көңілін қыуаң емес, кішіне пұлын берсе, базардан әкеле береді.
Кейде Қазалы базарынан адам да, зат та мол қайтар кез болар. Ондайда үлкен жөңілердің заттарын абылай аттап, жоғары шыға бересің. Ал басына қандай рет мектеп жіберген олимпиада мен өспірімдерге барған ғана көрдім. Оған дейін атын ғана естірді. Біз үшін Қазалыдан артық шарлар бұл өлемде жоқ болғаны рас.
Ердең екі автобус Нұрғали мен Серке ағамызда ғана. Кезектесіп жүреді. Кейде төрт адаммен кетіп барады. Кейде лық толы. Бірақ қайтар жолда автобусың барбыр шығарып зорға жетер. Манайы кеткен төрт адамнан бөлек, қырық бес адамның базарға деген қосысы бұл автобус шәріңнің «өкпесі» өшпеді.
Есіңде болар, алдымен артына қал-қал үш, қартп-қол, малға берер жемге дейін артылатын. Арасыңда қазға қатпалы ақ пен цемент те бұқырлап жатады. Үй соғып жатқандарға жетпей қалған үш-төрт «пашақтың» ағашы да оранып тиелген бұл шәріңге. Оны қоя беріңіз, әнебір жылы бір аламыз ұзатар қызыңның дүниесін қорса құрғушы машинасын, сандық-жөшіл, кесе-шыйнегімен артқан қой. Мұндайлар төбесіне дейін тиелген соң дос орындарға жұмырша помидор, пешенейі секілді азықтар қойылатын. Езіліп не жарымас үшін оларға сондай жұмыс жер бұйырды. Алаң бастаған, өрік қоспаған, бананы мен балақан да балак-бөлек жайғасқан. Тағы не ұмыттық? Бә, әлі оранды астыңнан шыны-пашалыңдан даусы шығатын. Бұл ауылдағы «төшкелердің» қоспасы. Екі шөбер ағамыз да елдегі саудагерлердің

қарызға мінпін түседі. Ал елге жеткен соң екі ағам да бір үйге кезек-кезек барып, заттарын есік алдына түсіретін. Әлі де солай ғой. Аялдама болмады. Оңи кейін бә, 10-жылы туан түлектер салып берді. Оған дейін бұл өңі әкімшіліктің алдына таңғы бесте жытына ба, оңда бітті.
Бала кезімде мұрындай автобус та, Серке ағамның «қубаны» да Жаңақұрылыс пен жаңадан байланыстырып тұрғандай көрінетін. Рас қой. Қалаға қайтар автобустан бетен нең бар? Жемі көптің барлар өз. Оның әзі «Азия» еді. «Лөкөбей» машинасы барлардың қойқырып жүргенін талай көргенбіз.
Осы ауылдағы көп ата-аналар оқуға да, жұмысқа да Икарус жүрген қалыңары алса болар ғой. Жоқ, олар үшін балаларын көрген жері тектігі осы көліктер қымбат. Өрі өте қымбат көргенің несіне жасырамыз? Осы автобус бә, секілді арман қуған көп жастың жаңына жалау болғаны өтірік емес. Талай жігіт пен қыз алдына арман мен максат қойып, осы автобуспен аттанған қалаға. Сол үшін көше ып-ыстық еді...
Қазірде Нұрғали ағам баласы Сағадат қалаға автобуспен қатынайды. Бұрынғы мұрындай автобусың қандыра ғана қалды. Бұл қолы Пәзілмен барамыз. Оған қоса Әмірлер жездем мен Асылбек ағам кезектесе Арал мен Қазалыны айналады.
Ауылға барар автобус аман болсыншы...

МАЛАДА МЕЙІРІМ БАР

Өлгенде салған науадағы жемді қой-ешкінің лезде тақпаларта жеп қойғанын қарашы. Соны күткендей есікті ашқанымша болмады, іштең қозы-лақ жамырай, еркілесе өз енесіне ұмтылды.
Ал ақ лақ ше? Ерте туған қозылардан кейін іле-шақа қорадан атып шыққан ол көзқұмбайлыққа салды. Бірден алдында тұрған қайы мүйіз қара ешкінің астына қойып кетті. Сірә, қарны қатты ашқан.
Қара ешкі бірер секунд омырауына жармақша ақ лақа ақырап қараған. Сөйтті-дағы да қайы мүйізмен қонамай лақты қағып жіберді. «Аулақ кет» дейтіндей.
Ақ лақ туғаннан тамаша.
Қара ешкіден зәбір көрдім деген ол жоқ, іштей тарта бір маңырап жіберді де, алақ-жулақ еткен күйі буаз туашының бауырына жармасты. Тұмса туша да тал ажал келгендей науа айнала қаша берген.
Ақ лақтың енесі тоғал ешкі. Жасыған көбісін мап. Өз лағы зәрлай маңырағанмен аңдай жерде күлген күйі бір дабыс шығарады. Сүт керек болса, туғанға екі айға жуықтаған төлі өз тауып алысн дейтіндей. Ал лағы өр ешкінің бауырына жабысып өлек.
Ақ лақ ақыры тапты енесін. Өзгелердей айнала барып, еркелей жабысады еменішке. Бұл жолы тұра артынан басып суға салды.
Емді әдеті осы. — деп сылқ-сылқ күлді көңеле үл Юка-Ерқанат.
— Ашқарақ немен, енесіңнің қойының қарып, қалай ыңғайлы солай еміл жүр.
Тоқан ешкі де лағының бұл әдетіне көшірілмен қарайтындай. Тіпті лақтың екі елдей үшкірлене шыққан мүйізі омырауына батса да, септ етпеді. Міз бақпаған күйі тұр. Ақ лақ ауық-ауық басың қос еменішке ұрылып, босыпалатып еміл жатыр.
Осы кезде туғанға бір ата болған қоныр қоз қорадан маңырап шыға берген. Оған өз енесі, қара тоқты қарсы жүрді. Алғашқы төлі болған соң ба, иісепен бауырына қарай тартып өлек. Қоныр қозы да тез иіменде қойды. Өзгене көр берер сүтті төсті тез таба ады. Бұл да өзге қозы-лақтан ең-уш сорғаннан соң жидықтарып басыммен енесінің еменің ұрылып қалды. Мұндай қара тоқты да бауырындағы төлдің құрығын тұмысымен түркілей еркелетеді. Еркелеткен қозыға да ұяйды. Қонағайына емін жатып, ауырың дилдірде береді.
Бұл кезде сүттен өбден толып, ауыры көбіктенген ақ лақ өз бетімен қара лақпен мүдіредуге көшкен.
Малада да мейірім бар. Ұрпағына деген...

...Шешем күні бұрын ескертті. «Ағамыз, Үлеңеңнің айтағаны мынадай. «Қозы-жол» кезек». Мұндайды құлағың естіген соң қабағыңның түсіп кететіні бар. «Кеше ғана бағып кетіп едім қой» дейің іштей ашуланып. Аламың жоқ, ай сайын келіп тұратын кезекке өз-өзіңді дайындап өлкісің.
Жаңақұрылыстың «көне ауыл» деп аталар бөлек қой. Қой саны көп болады. Наурыз мерекесінен кейін кезек кыстың алғашқы түркісінше жалғаспайды.
Таң сәріден оятқан шешемнің кеше көшкіл дайындаған дорбасын иіске асыған едім. Сол күйі қой жиналатын орынға еріне аяқ басып келемін. Ізімде Кискалоқ. Осы ит ермесе қой да бағысыз қалатындай, жаныңнан қалдырмайсың.
Жиналған қойдың жанында ауыл шалдары күтіп тұр. Өңкейі, Кенесбай мен Әхтайып шықты. Одан қалды, молда Жеткер атам кімнің қойды қосып-қоспағанын білмеймін қорбаңа салған қойларды ау. Қазі көкем, Әбжан шал да осында жүр.
— Ә, сен бе едің. — дейді «әссалауды» алғасың мұңдарап. — Тал түсі болды ғой. Сағатты қарадың ба, өзін. Өй, қойды құлағайың ғой. Мына ізіне ертен ітің малға зияны жоқ па еді? Сосын ауылға тал түсте әкел туған. Өбден тойындырдың, сеніңге таман құлатарсың бәрі қарай...
Осындай толып жатқан ескертпе, күнестің «тойыл» аяқ, қойды Нұрға қарай бұра бердім. Айтқаның, ауылдың қарияларына қарсы өз айтпайсың, бірдеңе деіп көп желкенді қысық жауап қысқанмен, онында өкене айттып, өкене сабатыры анық еді. Мұндайда «көңілі ауызға төрт өлі қапқан».
— Әдетте, қой бағыс өкелден жуас мал ғой. Мұндайда қақпаң ешкі шығарды алдына. Жалмаңдап жүріп, жуасмен күлгенде шенгелді қуалап кететіні бар. Алдына келген енесіңі қой секілді қауап тұрмайды, жартылай жеп, келесі шекте ұмтылады. Өйтпесе, басасың жеп қалатың.
Қызғашпақ мал бұл мүйіздің.
— Әдетте, қой бағыс өкелден жүргенде, қотыр мен асқан қотарас бір топ жаңдық бөлініп қалады. «Өкменнен сыбап» жүріп оларды да қатардан қалдырмайсың. Өлтірімдеп түксе таман қой-ешкінің басы құралады. Шығарып жүріп, бұрынғыдай бөлінбей, көкем жабысқан қой жинайлады. Мұндайда біктейте жүрге шығып, шешен берген қорбаңың ішін атқара жүктемдегі ере бересің. Асылған екі жұмырға мен төрт түйі қотарп, шығыңның қорбаңа салған түз. Бір «көле» айран, бір «көле» су (бізде балқашыңа «көле» дейді, дұрысы ол қоланың шынысы еді). Жарты таба нан. Айтқаның, бес-алты түйір дорбасың да дорба түбінен көрініп қалады. Қой баға жүріп, ауының демін алсын дегені болар

шешемнің. Айдалада отырып ас ішкен өте тәтті боларын қой бақан ауыл баласы бірден түсінеді еді.
Бәсе бе. Нұрада қой бақарының қызығы да, шығығы да бар. Қызығы — көкпенбөк болып жатқан далада еркін қиял кешің, он саласын, Жасық көретін қызыммен ойша тілдесің. Қойыңа тығып шыққан кітапта да көз жұртіп аласың. Керемет-ақ.
Ал шығығы ше? Шылығы сол, күздіңкі махаббаты анық, қиырғының қой қатқандыған дөң мәңдей ала қошар мен бүтіндікпен «дорбасы» артып, алдынан сыртқа қарай салмақтап жүрген мүйіз көк төгенде «қашқан» тоқты мен ташалар сенің маңыңды алары анық. Аламысы ақшүер боларсың.
Өне, шенгел түбіне жата қалған «бойжеткен» түзі ыңғылдай бастайды. Ауырысың да енді. Адам көріңсе, бұлар да «ұралады». Сондықтан сырттай бақылаушы көк. Отар қойды да сол маңмен ұзатпауға тырыстың. Ондада оны — «айы-күн тақпаған» туша а жанында қой-ешкі барын сезініп, өз-өзіне сенімді болсын деген бала түсінім ғой.

Сөзден соң туша жатқан лақтың жіңішке даусы естілген. Жетіп бардым. Дүниеде туша (ең бірінші туған) малдың туғаны жаман. Өз төліне жатырқы қарайтындыра кездеседі мұндайда. Болмаса емізуге келгенде қауқарсыз. Амап жоқ, қалбаалақтан лағын асылап жалаған тушаны ұстап тұрып, бауырына төліні салдық. Абырой болғанда, лақ ұрғашы болып шықты. Жалмаңдап бірден емін кеткенін қарашы. Осының орнында ерек төлі болса, мойны бұлғанда, енесіне емін аламыз, бүреге салатынын бар. Шешем мұндайды көрсетіп ұрғашы төліні мақтап, «қызың туғамы ғой, қанда дегенмен» деп тандайын тақылдатар еді.
Осылайша сүтте басталған төлдеу науқаны кешке дейін бітпеді. Әлі тушадан соң үш қой, бір тоқты ең ешкі тұған. Ешкінің бірі егіз лақты. Осылайша төрт қозы, төрт лақты ененімен табыстырып алдық. Өбден ауыздандырып, уызға қандыраған соң үйден ала шұққан, жемінен босаған қалпақ салып алдында жайылған қойдың басын ауылға бұра бергенбіз. Айтқаның, қаттың өр жерін тесіп, лақ пен қозының басын ғана шығарғымн өзімше талап ақылым болды. Ауылға дейін ауа жұтып барсын деген ойым ғой. Қаптағы басы бұлғанда маңыраған төлінің даусын естіген қойлар да, ешкілер де менің ізімде. Әсіресе, бірінші төрт дүниеге түнгішпен өкелген туша қосамын шар айнала шығайды.
Сірә мен жалға да солай. Далада сүрініп кетпін не балпаққа батса да, көрген жұрт иесіне хабар береді. Иесі кім екенін білмей, ауылдың Утаспан грұлпасы суа болсын.
Ал өзім «Жаңақұрылысқа интернет желісі керек» деп пейбесте «қырпағанымы» өкнбеймін. Тіпті, жергілікті билікке ұнамасам да...

АНГЛИЯНЫҢ «АРСЕНАЛЫНА» АҢ-ТАҢБЫЗ

«Арсенал» маусымашар ойында соңғы 74 жыл бойы АПЛ-де өнер көрсетпеген «Брентфордтан» (2:0), кейін «Челси» (0:2) мен «Манчестер Ситиден» (5:0) жеңілді. Десе де, «канонирлердің» еншісінде бір жеңіс бар. «Арсенал» өткен маусымда сегізінші орынмен аяқтағандықтан, Англия лигасы кубогіндегі жорығын 1/32 финалдан бастады. Бұл айналымда Чемпионшип өкілі «Вест Бромвич Альбионды» 6:0 есебімен жеңді. Өзірге «Арсеналдың» жалғыз қуанышы осы ғана.

ЖАЗҒЫ ТРАНСФЕРДЕ ЕҢ КӨП ҚАРЖЫ ЖМАСАҒАН КЛУБ
«Арсенал» трансферлік көзден басқа командалармен терезесі тең деңгейге жүйіс істеді. Англия құрамасының қорғаушысы Бэн Уайт пен

қақпашы Аарон Рэмсдейл, Норвегия құрамасының капитаны Мартин Эдгор мен португалиялық қорғаушы Нуну Таварешті және Альберт Самби Локомотивтің негізгі қақпашысы болды.
Рэмсдейл ең қымбат қақпашылардың тізімінде 9-орында тұр. «Арсенал» «Шеффилд Юнайтед» екі маусым қатарынан Премьер-лигадан ұшып кеткен қақпашы үшін бонустарды есептегенде 28 миллион еуро берді. Бұған дейін олар талантты Леноға 25 миллион еуро төлеген еді, содан кейін Аргентина құрамасының негізгі қақпашысы Эмилиано Мартинесті «Астон Виллаға» 17,4 миллион еуроға жіберді. Ал ол «Вилланың» негізгі қақпашысы атанып, өткен маусымда 14 матчта қақпасына гол жібермеді және жазда Аргентинамен бірге Америка кубогын жеңіп

Биылғы маусым «Арсенал» үшін өте сәтсіз басталды. Осы ретте лондондық клубтың сәтсіздігіне себеп болған жағдайларды анықтап көрейік.

алды. «Канонирлер» осы тұста үлкен қателік жіберді. Өрине, қаржы жағынан. Жаңа қақпашы Рэмсдейл маусым бойы «Шеффилдтің» негізгі қақпашысы болды.

Ал «Англия» құрамасының қосалқы құрамында отырған «Брайтон» қорғаушысы Бэн Уайт үшін 58,5 миллион еуро төлейді деп кім ойлаған? Клубтың адал жанкүйерлері Уайт үшін 58,5 миллион еуро тым көп ақша деп санайды. Иә, қазір барлық командалар екінші ван Дейкті іздеуде. «Манчестер Юнайтед» Магуйр үшін 87 миллион еуро берсе, «Тоттенхэм» Кристиан Ромеро үшін 55 миллион еуро, ал «Манчестер Сити» Рубен Диаш үшін 68 миллион еуро төледі. Бұл жерде өзінің бағасын ақтап жатқан ойыншы ретінде Диашты ғана атауға болады. «Арсенал» Уайт пен Рэмсдейлден басқа Эдгорды да қатарға қосты. «Реал Мадридпен» келіссөздер жүргізіп, норвегиялық футболшыны 35 миллион еуроға сатып алды. «Бенфикадан» келген Нуну Тавареш те алғашқы ойындарда алаңға шығып, жарақат ала беретін Киран Тирнидің орнында ойнай алатынын дәлелдеді. Сондай-ақ «Арсенал» «Киддерлеститін»

орталық жартылай қорғаушысы Альберт Самби Локомотив келісімшартқа отыру үшін 17,5 миллион еуро төледі. Қорытындылай келе, лондондық клуб осы жазда 147 миллион еуро жұмсап, тек ойыншыларын сату арқылы 29,4 миллион еуро пайда тапқан.

АРТЕТА НЕГЕ ЖЕҢІСКЕ ЖЕТЕ АЛМАДЫ?

«Арсеналдың» шабуыл шебінде кіл мықтылар жиналған. Тәжірибелі Обамеянг пен Ляказеттерден бастап, жас таланттар Букайо Сака, Мартинелли, Эмил Смит-Роу, Николас Пленс. Эдвард Нкетиа секілді ойыншылар өнер көрсетеді. Бірақ барлығының жеке шеберлігін бір арнаға тоғыстыру керек секілді. Ал қорғаныс шебінде ойнайтын Габриэль мен Бэн Уайттың жарақаты сыр берді. Артета басы ауыратын мәселесі де осы. Бұл екеуінен бөлек, лазаретте Томас Парти жатыр. Өткен жазда «Атлетикодан» ауысып келген ганалық футболшының жарақат алуы жиіледі. Қыркүйек айының басындағы үзіліс бұл ойыншылар үшін пайдалы болмақ.

Артетаға ең алдымен қорғанысты бір жүйеге келтіру қажет. 3 ойында тоғыз гол жіберген «Арсенал» қазір 20-орында тұр. Шабуылдағы нәтижелер де көңіл көншітпейді. Жоғарыда аталған шабуылшылардың бірде-біреуі АПЛ-дың жаңа маусымында гол соға алмады. Осылайша лондондық клуб жаңа антирекорд орнатты. Алғашқы үш ойында жеңілгені былай тұрсын, үшеуінде де гол соға алмады деген

статистика бұған дейін клуб тарихында болмаған екен. «Арсенал» бұл маусымда қаржы жағынан да қиналғалы тұр. Лондондық клуб был еурокубок бәсекесінде өнер көрсетпейді. Демек УЕФА тарапынан берілетін сыйақыдан қағылды. Ал Англия тарапынан мол қаржы алу үшін үздік командалардың қатарында болу керек. Бұл мәселе де оң шешімін табаар емес. Жазғы демалыста артық салмақ жинап келген Виллиан «Арсенал» сапында әжептеуір жалақы алады. Бірақ ол жақын арада «Канонирлер» бұл трансфер арқылы оның жалақысына төленетін 20 миллион еуроны үнемдейді.

БАС БАПКЕРГЕ СОҢҒЫ МҮМКІНДІК БЕРІЛДІ

«Арсенал» басшылығы Микель Артетаға қазан айындағы халықаралық үзіліске дейін жағдайды түзетуге уақыт берді. Оған дейін команда «Норвич Сити», «Берли», «Тоттенхэм» және «Брайтон» командаларына қарсы ойнайды. Испаниялық маман үшін қыркүйектің басындағы үзіліс керемет мүмкіндік болмақ. Ұлттық құрамаға шақырылмаған және жарақатынан айыққан ойыншыларды бабына келтірсе, жоғарыда аталған төрт команданы да жеңуге болады. Мұндай дағдарыс кез келген клубтың басында болады. Сондықтан 13 мәрте Англия чемпионы болған команданың бұл қиындықты еңсеретініне сенім мол. Бірақ мұны Артета істей ала ма деген сауал көптің көкейінде тұр.

РОНАЛДУДЫҢ АРМАНЫ Орындалды

36 жастағы португалиялық шабуылшы Кристиану Роналду биылғы трансфердің сенсациясына айналып, өз арманына жетті. Ол мансабының соңын «Манчестер Юнайтедте» аяқтағысы келетінін осы уақытқа дейін айтқан. Атақты футболшы жаңа командаға ауысу туралы пікір білдірді.

«Манчестер Юнайтед» — әрқашан жүрегімде ерекше орын алатын клуб, трансферден кейінгі хабарландырудан келген барлық жылы лебіздерді оқып, риза болдым. Мен жанкүйерге лық толы «Олд Траффордта» ойнауды және барлық жанкүйерлерді қайта көруді асыға күтемін. Халықаралық ойындардан

кейін командаға қосыламын және бізді өте сәтті маусым күтіп тұр деп үміттенемін», — деді Роналду.

«Манчестер Юнайтедтің» ресми сайтына берген сұхбатында. Туриндік клубтың ресми сайты «кызыл ойкаңдардың» Роналду үшін 15 миллион еуро төлегенін хабарлады. Футболшы белгілі бір

жетістіктерге жетсе «Ювентус» бонус ретінде тағы 8 миллион еуро алатын болады.

Еселе салаяық, Кристиану 2003-2009 жылдар аралығында «Манчестер Юнайтедтің» клубында ойнаған, ол жерге өзінің мансабын бастаған «Спортинг» клубынан ауысып келді.

«ҚАЙСАР» ЖАҢА ФУТБОЛШЫМЕН ТОЛЫҚТЫ

Бурунди құрамасының шабуылшысы Бонфиль Калей Бименемана маусым соңына дейін қасқырлардың намысын қорғайды.

23 жастағы футболшы мансабының біршама бөлігін Еуропа чемпионаттарында өткізген. Атап айтар болсақ, Латвия біріншілігін бірнеше дүркін жеңімпаз РФШ, литвалық «Атлантас», словакиялық «Погорне» секілді командаларда доп тепкен.

Сондай-ақ Бонфиль-Калей Бурунди құрамасында 13 мәрте алаңға шыққан.

Жаңа футболшы алаңда 23 нөмірлі жейдемен ойын көрсетеді. Ол қызылордалық клубқа ауысуы туралы пікір білдірді. — «Қайсар» — мансабымдағы жаңа белестің бірі. Латвия, Литва, Словакия секілді мемлекеттерде өзімді жақсы қырынан танытсам, Қазақстанда да сол мүмкіндікті көрсеткім келеді. Шақырту түскен бойда көп ойланбадым. Өйткені

«Қайсар» — Еуропада танымал ұжымның бірі. Сонымен қатар Бурунди құрамасының капитаны Саиди Нтубазоника да Қызылордада доп тепкен. Сондықтан «Қайсарға» келуіме екі жағдай себепкер болды. Чемпионатта командалық жеңіске үлес қосып, премьер лигада жоғары орындарға ие болуға барымды саламын», — деді Бонфиль Калей.

ҰЛТТЫҚ ҚҰРАМА УКРАИНАДАН ҰПАЙ ЕНШІЛЕДІ

Футболдан әлем біріншілігінің іріктеу кезеңінің 3 турында Қазақстан құрамасы Украинаны қабылдады. Киевтегі алғашқы кездесуде ұлттық құрама ойламаған жерден тең нәтижеге қол жеткізген. Сенсациялық матчта 1-1 есебі тіркелген еді. Бұл матчта да көпшілік сол нәтижені күтті.

«Астана арена» стадионына жанкүйерлер кіргізу мәселесі матч алдында шешімін тапты. Құраманы қолдауға келген 30 пайыз көрермен ойынды көруге мүмкіндік алды.

Сағат тілі 19:00-ге жеткенде литвалық төреші Румастың ысқырығынан кейін тартысты матч басталды. Зинченко, Ярмоленко секілді жұлдызды футболшылары бар Украина алғаш болып қауіпті шабуылды ұйымдастырды. Ойынның небәрі екінші минутында Роман Тарасенко алғашқы соққысымен Полатилос қорғаған қақпадан санылау тапты. Есеп 0-1. Аренаға жиналған жанкүйерлердің ұнжырасы түсіп, стадиондағы атмосфера үнсіздік режиміне енді. Жылдам голдан кейін бас бапкер Байсуфинов қорғаныс арқылы қарымта шабуылға көшуді мензеді. Рас, тактикалық өзгеріс енгеннен кейін құраманың ойыны жоғары мәнерде өрбіді. Бірде Валиуллин, бірде Шушеначев есепті теңестіруге тапты. Дегенмен ойынның нәтижесі жартысы қонақтардың пайдасына шешіліп, қос команда үзіліске бет алды.

Екінші тайм Екі ұжым да құрамға өзгеріс енгізді. Талғат Маруаулы алаңға тыңнан Айымбетов пен Зайнутдиновты шығарды. Екеуі де құрамға серпіліс сыйлады. Шабуылды ширатты. Кездесудің 74-інші минутында Асхат Тағаберген алғашқы соққысымен Валиуллинды байлап, пас асырды. Руслан Тоссыннан келген пасты ұтымды пайдаланып, таблодағы есепті теңестірді. Жанкүйерлер үміті қайта жаңыл, «Астана Арена» құлды бір Мараккананың атмосферасына айналды. Қонақтардың бапкері Петракос қорғаушылардың орнына алаңға шабуылшыларды шығарды. Қатардағы кереметтен құр қалғысы келмейді, өрине. Соңғы минутқа дейін украиндар Қазақстан қақпасын торылдаумен болды, 93 минутта Данило Симан қорғаушылардың көтелігін ұтымды пайдаланып, Украинаны алға шығарды. Жанкүйерлер әдеттегідей соңғы минуттар индросы бұл кездесуде 4 де қайталағандай күй кешіп тұр. Ойынның бітуіне 1 минут қалды. Футболшылар тайлы тұяғымен қонақтар қақпасына бағыт алды. 95 минутта Юрий Логвиненконың асырған добы кездесудің соңғы сәті еді. Юрийдың пасы Руслан Валиуллинды тапты. Руслан гол соғу сәтіннен жаңылмай құраманы жеңілістен сақтап қалды. Қорытынды есеп 2-2! Енді ұлттық құрама 4 қыркүйекте Финляндия құрамасына қонаққа барады.

Бетті дайындаған Ерасыл ШӘРІБЕК

Ержігіт МӘЛІК, аға кеңесші:

ТӘУЕЛСІЗДІК - ҚАСТЕРЛІ МЕРЕКЕ

Ержігіт Мәлік облыстық жастар ресурстық орталығында жұмыспен қамту және кәсіпкерлікке баулу бөлімінің аға кеңесшісі болып жұмыс істейді. Ол замандастарына Тәуелсіздікке қатысты жылы лебізін арнады.

ТӘУЕЛСІЗДІК ҚАРЛЫҒАШТАРЫ

Тәуелсіздік – біздің Отанымыздың әрбір азаматы үшін қастерлі мереке. Тәуелсіздігімізді жариялағаннан бері көптеген елеулі табысқа қол жеткіздік. Бұл Президентіміздің жүргізіп отырған парасаты саясатының нәтижесі, еліміздің тыныштығы мен қауіпсіздігінің, көп ұлтты Қазақстан халқының жарастығы мен жасампаздығының арқасында болып отыр. Еліміздің тәуелсіздігін мен мемлекеттілігін орныға түсуі, ұлттық қауіпсіздігі, экономикамыздың жедел қарқынмен дами беруі, Қазақстан халқының өз болашағына деген берік сенімі, қазіргі заманғы өркениетті қауымдастық ортасында іргелі елге айналуы – стратегиялық негізгі бағыттарды құрайды. Сондықтан бұл күн мемлекетіміз үшін – біртұтас елдіктің, ынтымақтастық пен татулықтың, сонымен қатар өткенге деген тағзым, салауат пен болашаққа деген үміттің мерекесі.

Біз ғасырлар бойы қаншама ұрпақтың арманы болып өткен тәуелсіздіктің, ұлттық мемлекет құру мұратының жүзеге асқан заманында өмір сүріп отырмыз. Ендігі күні іргетасы сапалы қаланған мемлекетіміздің шаңырағы шайқалмай, Тәуелсіздіктің тұғырлы туы мәңгіге желбірей беретініне күмән жоқ. Өйткені қазақ деп соғар жүрегі бар әрбір алаш баласының жұмылатын тұсы, ешбір тайсалмайтын тілі де осы Тәуелсіздік болуға тиіс. Осы тұста, ел азаматтарына мықты денсаулық, әрбір үйге молшылық пен құл-береке, туған елімізге өркендеу тілеймін. Албыны асқақтаған еліміздің аспаны ашық, тәуелсіздігіміз тұғырлы, елділігіміз ғұмырлы болсын! Тәу етер Тәуелсіздігіміздің мерекесі қытай болсын!

Қазақстандық патриотизм туралы айтар болсақ, ол тек қазақтың ғана өз Отанына сүйіспеншілігі емес, оңда

мекендеген бүкіл ұлт пен ұлыс өкілінің беріне қатысты дүние. Оның тұжырымы бойынша, патриоттық сезім адамның туа біткен қасиеті емес, ол белгілі бір әлеуметтік, саяси, тарихи ортада ұзақ жылдар бойында қапылтасын құбылыс. Өйткені ешкімді де осы елді сүй деп мәжбүрлеп, қолдан патриотизм жасай алмаймыз. Саяси-әлеуметтік, экономикалық негіздері толық қалпабаған жасанды отансүйгіштіктің ғұмыры қысқа, ертең бұлыңғыр. Патриотизм сөз бен істі ажырамас диалектикалық бірігіпін бағамасы болуға тиіс. Үлкен мінберден сөз алып, уәдін үйі-тегіп, кейін сол уәдеден тайлып шығатындардан патриоттық күту бос әурешілік. Олардың осындай іс-әрекеті халық патриотизміне кері ықпал тигізуде. Қазақстанның дамуы жолында әркім өз мүмкіндігіне қарай үлес қосып, іс-әрекет етсе, онда оны нағыз патриот деп қабылдаған дұрыс.

АДАМЗАТ ТАРИХЫНДА ЕҢ КӨП САТЫЛҒАН КІТАПТАР

XX ғасырдағы ең көп сатылған кітаптарды жалпы тарих бойынша ең көп сатылған кітаптар деп айтуға болады. Дәл өткен ғасырда кітап шығару миллиард долларлық индустрияға айналды. Бұған дейін мұндай үлкен тиражбен ешбір басылым шықпаған еді. Сонымен қатар әлемдегі ең көп сатылатын кітап ағылшын тілді авторлардың кітаптары екенін атап өткен жөн. Себебі, ағылшын тілі – планетадағы ең көп таралған тілдің бірі. Екіншіден, бұл экономикасы дамыған жеті елдің үшеуінде ресми тіл саналады, демек, халқы дәулетті ағылшын тілді адамдар кітап сатып ала алады.

Джон Рональд Руэл Толкин: "Сақиналар әміршісі" (ағыл. The Lord of the Rings) трилогиясы 1954-1955 жылдары жазылып 150 миллион данасы басылған. Бұл – өткен ғасырдағы ең көп сатылған фантази шығарма. Оксфорд филологы Дж.Р.Толкин 1937 жылы фантази жанрындағы ауқымды шығарма жазуды қолға алды. Ол өзі ойдан шығарған Орта жер картасын құруға және әсерлі мәтінді қалай беруге болатынын талқылауға тағы бірнеше жылын жұмсады. Кітап оқырмандар жүрегі бірден жаулап алды. Трилогияның өзі авторға даңқ әкелді.

Антуан Сент-Экзюпери "Қишқентай ханазда" (фр. Le Petit Prince) 1942 жылы жазылды, 1943 жылы басыпана шықты, осы уақытқа дейін 140 млн данасы сатылған. Сент-Экзюпери 44 жылдық ғұмырында көп нәрсеге қол жеткізді. Ол ұшығы, журналист және табысты жазушы бола алды. Экзюпери балалар мен ересектердің ең көп оқитын ертегі кітабы "Қишқентай ханазданың" авторы ретінде тарихта қалды. Нью-Йоркте жазылған және 1943 жылы Экзюпери қайтыс болардан бір жыл бұрын басылып шыққан бұл кітап әлемнің көптеген тіліне аударылған.

"Жел ұшырып әкеткендер" (ағыл. Gone with the Wind) Маргарет Митчелл 130 млн тиражбен шыққан. "Жел ұшырып әкеткендер" 1936 жылы жарық көрді. Режиссёрлар үйдегі аспаза ауысқан тәжірибелі журналист Митчелл үлгілі әйелге айналды және он жыл бойы атақты "Жел ұшырып әкеткендер" романын жазды. Роман бірден Митчелл танымал етті. Кейінгі 12 жыл бойы шығармасын насихаттады. Ол баспагерлердің ұсыныстарына қармастан, басқа ештеңе жазған жоқ, кітап осы күнге дейін әлемнің 37 тіліне тәржімаланды. 130 миллион данасы сатылған.

Джон Рональд Руэл Толкин "Хоббит пен пәлсапа тас" (ағыл. Harry Potter and the Philosopher's Stone) 107 млн дана. Алғашқы Поттер туралы шығарма мен баспаға дейінгі жол

жеті жылға созылды. Алғашында Англияда ешқандай баспа оны шығаруға келіспеді. Бірақ 1997 жылы елеусіз, арзан баспа оны басып шығарады. Содан бастап Поттер балалардың сүйікті кейіпкеріне айналды. Әлемнің 100 тіліне аударылып, 130 миллион данамен сатылды. Ал автор алғашқы миллиарддер жазушы қаламгерге айналды.

Агата Кристи, "10 негр баласы" (ағыл. Ten Little Niggers) 100 миллион данасы сатылып шықты. "10 негр баласы" Голливудтың триллер жанрына үлкен әсер еткен роман. Шығармада қылмыскер көпшілікке көрінбейді. Аралдағы үлкен сарайда 10 адамнан басқа тірі жан жоқ. Кісі өлтірушінің өз арасындағы біреуі екенін бірі біледі. Оқиғалар қылмыскердің ойлап тапқан жоспары бойынша өтеді. Шектеулі кеңістіктегі әрекет, бір кейіпкерден екіншісіне сілтеме, бір сөзбен айтқанда, мінсіз кісі өлтіру оқырманды алға жетелеп отырады. Бұл кітап 1939 жылы жарыққа шыққаннан бастап, 8 рет экранизацияланды. 100-ден аса әлемнің тіліне аударылды. 100 миллион данамен сатылды.

Джон Рональд Руэл Толкин: "Хоббит: күтпеген саяхат" (ағыл. The Hobbit, or There and Back Again) – 100 млн дана. "Сақиналар әміршісі" трилогиясынан айырмашылығы, "Хоббит" бұл ертегі түрінде жазылған. Толкиннің әдебиеттегі дебюті "Хоббит" өз балалары үшін жазылды. Кейіннен шығарманы автордың шәкірті оқыды. Ол қолжазбаны баспаға берді. Осылайша Толкиннің әдебиеттегі жолы басталды. Кітап әлемнің бірнеше тіліне аударылып, 100 млн данамен сатылған. 2013 жылы режиссер Питер Джексон оны экранизациялады. Трилогия болып шыққан фильмнің алғашқы сериясы бірден миллиард доллар қаражат жинады. Клайв Льюис: "Арыстан, Сиқыршы мен гардероб" (ағыл. The Lion, the Witch and the Wardrobe) 85 млн данамен жарық көрді.

JULDYZ - JORAMAL

(2 – 8 қыркүйек)

Тоқты

Өзіңді төреші ретінде сезінесіз. Жақындар мен әріптестің бірі сізді жанжалдың ортасына түсіруі ғажап емес. Басыңыз белеге қалмас үшін біреудің жанжалына араласпаған жөн.

Торпақ

Жетістіктеріңіз бен сәтсіздіктеріңізді талдау керек. Өзіңізге адал баға берген жөн. Біреудің пікіріне құлақ аспаңыз, басқа адамның не көздейтінін білмейсіз.

Егіз

Апта сіз үшін сәтті болады. Әрбір қадамыңызды ойлаптың барып жасаныз. Әмірлік қуатыңыз қазір тасып тұрғанымен, оны бос қиял мен жанжалға жұмсаудың қажеті жоқ.

Шаян

Адамдармен көп араласпаған дұрыс. Біріншіден, энергияңыз сақталмайды. Екіншіден, сіз жайында көп сын айтылуы мүмкін.

Арыстан

Шабдытыңызға ерік беріңіз. Шығармашылығыңыздың жемісіне басқалардың көңілі толмаса да, өзіңіз риза боласыз.

Бикеш

Ерекше әсер көп болады. Жаңа табыс көзін табуыңыз ықтимал. Бірақ табыс езілгенін табылмайды, алдымен тер төгу керек екенін ұмытпаңыз. Жұлдыздар жұмысқа ұқыптылықпен қарауға кеңес береді!

Таразы

Негізгі жұмыстан басқаның бөріне көңіл бөлесіз. Дегенмен өзіңді, дер кезінде қолға алып, тікелей міндетіңді атқарып, үй шаруасымен айналысыңыз.

Сарышаян

Аптада ішкі наразылығыңыз артады. Бұған ерекше мән бергеніңіз дұрыс. Не нәрсеге көңіліңіз толмайтынын анықтасаныз, жағдайды өзгертудің мүмкіндігі пайда болады.

Мерген

Апта басынан бастап үлкен іске білек сыбана кірісесіз. Оймен талай істі аяқтап тастайсыз. Ойыңызды тезірек жүзеге асырыңыз, өзіңізді шектеменіз. Апта соңында белсенділігіңіз артады.

Тауешкі

Басқа адамдарға қатысты жоспар мен тапсырмада шектен шықпаған жөн. Қаншалықты шыындықты айтқыңыз келсе де, өзіңді тежеген дұрыс. Себебі шыындықты айтпайын деп жақындарды ренжітіп алуыңыз мүмкін.

Сұқұйғыш

Қажет емес нәрсеге көңіл бөлмеуге тырысыңыз. Өріне, жұмыс ешқайда қашпайды, бірақ езілген де істемейді. Сондықтан уақытты бос сөзбен өткізбей, жұмысыңызды істеніз.

Балық

Сізді басқалар бақылауда ұстағысы келеді. Ақыл-кеңес беретіндер көбейіп кетеді. Ондай адамдарға қарсылық көрсетіңіз, бірақ ашуға бой алдырмаңыз. Аптада қаржыдан қиындық тұмайды.

"Нарния шежіресі" сериясының алғашқы романы 1949 жылы Оксфорд колледжінің бірінші мұғалімі Льюис жазды. Сол кезде ол жергілікті дінтанушы және Толкин мүше болған интеллектуалды үйірме құруды бастамасы ретінде белгілі болды.

"Арыстан, Сиқыршы және гардероб" Клайв Льюистің танымалдылығын өлшеуіс арттырды, оған байланып не тәуелсіздік еді. Шабдыттан жазушы келесі жет жыл ішінде осы серияда тағы алты роман жазды. Бұл шығармалар әлемнің көптеген тіліне аударылып, 85 млн данасы сатылды. Дэн Браун "Да Винчи коды" (ағыл. The Da Vinci Code) – 81 млн дана.

Браун қастандықтарға, құпияларға толы "Да Винчи Коды" шығармасын жазу арқылы өте табысты жазушыға айналды. Роман әлемнің 44 тіліне аударылып 81 миллион данамен сатылған.

"Қара бидай арасындағы құрдым" (The Catcher in the Rye) – 65 млн дана.

"Қара бидай арасындағы құрдым" (The Catcher in the Rye) 1951 жылы жазылған америкалық жазушы Джером Сэлинджердің романы. Онда Холден емсіді 16 жасар баланың атынан қазіргі қоғамның жалпы жандары мен моральдерін қабылдамауы туралы ашық айтады. Шығарма жастар арасында да, ересектер арасында да өте танымал болды, XX ғасырдың екінші жартысында әлемдік мәдениетке елеулі әсер етті.

Роман әлемнің барлық ірі тілдеріне аударылды. 2005 жылы Time журналы бұл романды 1923 жылдан бері жазылған 100 үздік шығарманың қатарына енгізді, ал көпшілік қатарына оны XX ғасырдың 100 үздік ағылшын романдарының қатарына қосты.

Сэлинджердің бұл романы XX ғасырдың екінші жартысындағы Америка әдебиетінің бастауындағы деп есептеледі.

Көзгеңіз редактор: А. ӘЛІШЕРОВА

АҚМЕШІТ жастары

Газет Қазақстан Республикасының Мәдениет және ақпарат министрлігінің Ақпарат және мұрағат комитетінде тіркелуге алынған, №13844-Г куәлігі 26.08.2013 жылы берілген. «Ақмешіт жастары» облыстық газеті. КР СТ ИСО 9001-2009 «Сапа менеджменті жүйесі» талаптарына сәйкес сертифицирталған.

Меншік иесі: «Сыр медиа» жауапкершілігі шектеулі серіктестігі

БАС ДИРЕКТОР
Аманжол ОҢАРАБАЕВ

Қабылдау бөлмесі:
телефон: 40-11-10

БАС РЕДАКТОР
Айжан АБДУЛЛАЕВА

Газет әр аптаның бейсенбі күні шығады. Қолжазбалар өңделеді және қайтарылмайды. Жарияланымдар газеттің түпкілікті көкарасын білдірмейді. Газет редакцияның компьютер орталығында теріліп, беттеліп «ASU баспа үйі» ЖШС сенімгерлік басқаруындағы «Сыр медиа» ЖШС баспаханасында басылды. Қызылорда қаласы, Бейбарыс Сұлтан көшесі, 4А.

Индекс: 65425. Редакцияның мекен-жайы: 120018
Қызылорда қаласы, Бейбарыс Сұлтан көшесі, 4А
e-mail: aqmeshit_zhastary@gmail.com
Instagram: @aqmeshit_zhastary / сайт: aqmeshit_zhastary.kz

Таралымы: 8517
Тансырыс: 1273